

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavljje.srb : www.pravoslavljje.rs

Издаји 1. и 15. у месецу

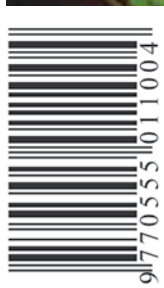
1-15. јануар 2015. године

2,5 КМ

Цена 90 динара

Број 1147-1148

ISSN 0555-0114

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ
О БОЖИЋУ 2014. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим Архиепископима Српске Православне Цркве – свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса Христа, и Духа Светога, уз радосни божићни поздрав:

МИР БОЖЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

*Заиста, велика је тајна њобожности:
Бог се јави у телу, оправда се у Духу,
показа се анђелима, пројави се незнабошцима,
верова се у свету, вазнесе се у слави*
(1. Тим. 3, 16)

Прослављамо, браћо и сестре, и ове године Господње дан Христовог Рождества, дан у који је Бог сишао на земљу, у који се Јединородни Син Божји оваплотио од Духа Светога и Марије Дјеве да би нас људе, смртне и пролазне, обдарио животом вечним.

Божић је дан у који је Бог постао човек, да би људи постали богови по благодати; Божић је дан откривања вечне истине о Богу, човеку и свету; Божић је дан у који се сјединило Небо и Земља, у који је засијала свету вечна светлост богопознања; Божић је дан у који су се људи измирили са Богом и познали да су синови Божји – да су сви људи браћа и вечна сабраћа, призвана на узајамну љубав, мирење и праштање.

Радосна вест о рођењу Сина Божјег благовести нам најпре двоједну истину: истину о Христу Богочовеку, истинитом Богу и истинитом Човеку, Сину човечјем, једноме и истоме Јединородном Сину Очевом чији је род неизразив и Који је истовремено из царскога рода Давидова. Тако, по богонадахнутим речима Светог Владике Жичког: на Њему се испуњавају обе заповести Божје: ко воли Њега, воли савршеног Бога; ко љуби Њега, љуби савршеног Човека, и у Њему исконску човечност, све људе и сва створења Божја.

На Божић нам се јављају, откривају и дарују три основне светиње људског и свеукупног постојања: светиња оца и очинства, светиња мајке и материнства, светиња детета и детињства. Управо зато Црква, припремајући се за Христово Рождество, слави пред Божић: Детинце, Материце и Оце. Тако, у Христу као *Детету младом, Бојомладенцу, Предвечном Боју* – како Му на Божић певамо – свако зачеће у утроби мајке и свако рођење задобија вечни смисао; свако новорођено дете постаје светиња. Исто тако је светиња и материнство, освештано богоматеринством Пресвете Богородице, јер утроба матере не рађа више децу за смрт и пролазност: свако рођење новог детета после Хри-

стовог рођења постаје рођење за вечност. Тако је тиме и земаљско очинство постало светиња, зато што су му корени у небеском очинству Бога Оца, Христовог и нашег вечног Родитеља.

Рождеством Христовим, дакле, јавља нам се и дарује величанствена и неизрецива Тајна небеске Заједнице Оца и Сина и Светога Духа, Једнога Бога љубави у Тројници прослављаног. Њиме земни отац, мајка и дете постају огледало те надумне тајне, као Црква Божја и као породица – Црква у маломе. Јединство света и јединство људског рода, јединство и неуништиво заједништво утемељени су у јединству Божјем и вечној Заједници љубави Оца и Сина и Духа Светога. Стварајући видљиви и невидљиви свет, Бог га испуњује Својом љубављу и призива на узрастање у тој љубави и савршенству, по мери Божјег савршенства, нарочито када се тиче разумних бића: „Будите ви, дакле, савршени, као што је савршен Отац ваш небески“ (Мт. 5, 48). Тако стварајући свет, Бог већ тада почиње да ствара Цркву као заједницу свега постојећег. А пуноћу тог стварања и свеукупног дела Божјег управо представља Христово Рождество – дан у који се Бог очовечио да би се човек и творевина обожили. Зато је Црква Божја, као тело Христово, место и заједница остваривања те пуноће, место узрастања и усавршавања „док не достигнемо сви у јединство вере и познања Сина Божјег, у човека савршен, у меру раста пуноће Христове“ (Еф. 4, 13). Породица је основна ћелија те и такве Цркве Божје, слика Божје тројичне љубави. Зато Апостол народа Павле, кад говори о светињи брака, исту упоређује са љубављу којом је Христос заволео Цркву, приносећи и жртвујући Себе за њу, и завршава богонадахнутим речима: „Тајна је ово велика, а ја говорим о Христу и о Цркви“ (в. Еф. 5, 25–32).

Када људи поричу и заборављају Бога љубави, распада се породица као њено земно остварење и јављање – то јест, заједница мушког и женског као Света Тајна љубави и рађања за живот вечни. Што је мање вере у Бога, што је мање Бога и Божје љубави у људима, то је све мање љубави у људским односима; све је мање истинске љубави у браку, породици, друштву – то све више међу људима и у људима царује лажна љубав и самољубље.

Људско биће је по природи и призиву створено за љубав. А као што људски организам потребује здраву храну, то човек, губећи праву љубав и здраву храну, замењује их сурогатима љубави и хране. Такав човек постаје неспособан да схвати и прихвати вечну Истину, Којој певамо на Божић: *Рождество Твоје, Христиче Боже наш, обасја свет светлошћу бојомознања*; још мање може такав човек да схва-

ти и прихвати речи Бога Који се јавио у телу: „Ја сам хлеб живи који сиђе с неба; ако ко једе од овога хлеба живеће вавек; и хлеб који ћу Ја дати Тело је Моје, које ћу Ја дати за живот света“ (Јн. 6, 51).

Није ли наше доба поново кренуло путем смрти, путем замењивања истине Божје лажју, путем служења твари уместо Творцу? Заиста, човек је данас у опасности више него икада да замени Бога сатаном, лажним божанством и лажним знањем, истинску љубав оним што Свети Јован Богвидац назива „похот телесна, и похот очију и надменост живљења“ (1. Јн. 2, 16). А када год је човечанство у историји кретало тим путем, неминовно се налазило у предворју своје катастрофе и пред пропашћу своје цивилизације.

Наше слављење Божића, као слављење Бога љубави и истинске човечје љубави, као и светиње рађања за вечни живот, догађа се у времену човекове употребе али и злоупотребе Божјег давања и дарова. Та злоупотреба неминовно изазива поремећај основног поретка и правила живљења, узрок је зла и многих болести, угрожава здравље како човека тако и природе, и доводи до губљења смисла живота. Одбацивање и гажење древних хришћанских и свечовечанских моралних основа живота, и на њима грађеног истинског људског постојања и достојанства, води поремећају саме наше природе и живота.

Христово Рождество позива на повратак исконским моралним вредностима, на уздржање, на целомудреност живота младих, на светињу брака, подвиг, пост и молитву.

У овом, дакле, нашем времену, у којем је све на продају – нарочито светиња љубави и смисла живота, Богомладенац Својим Рождеством позива све људе свих времена на задобијање вечне божанске љубави, бесмртног здравља и пуноће живота, у заједници Бога Оца и Сина и Духа Светога, Једног Бога у Тројници слављенога.

И овога Божића смо заједно са својом браћом и сестрама на Косову и Метохији, и поручујемо им да остану и да живе са својим светињама.

Молитвено се сећамо и нашег брата и саслужитеља, Архиепископа охридског и Митрополита скопског Јована, који у тамници неправедно издржава казну само за то што се определио за јединство Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве. Такође се молитвено сећамо и свих оних који било где невино пате и страдају.

Молимо се новорођеном Христу да у години која долази буде мање немира а више мира, мање мржње а више љубави, мање неслоге а више слоге, и призивамо благослов Божји на вас, децо наша духовна, ма где да сте у свету, да у миру и љубави са Богом и људима прославите Божић, поздрављајући једни друге радосним и древним поздравом:

Мир Божји – Христос се роди!

Ваистину се роди!

Благословена нова 2015. година!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Божићу 2014. године.

Ваши молитвеници пред Богомладенцем Христом:

Архиепископ пећки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски **ИРИНЕЈ**

Митрополит црногорско-приморски **АМФИЛОХИЈЕ**
Митрополит дабробосански **НИКОЛАЈ**
Митрополит загребачко-љубљански **ПОРФИРИЈЕ**
Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**
Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**
Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**
Епископ будимски **ЛУКИЈАН**
Епископ канадски **ГЕОРГИЈЕ**
Епископ банатски **НИКАНОР**
Епископ новограчаничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**
Епископ источноамерички **МИТРОФАН**
Епископ бачки **ИРИНЕЈ**
Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**
Епископ зворничко-тузлански **ХРИЗОСТОМ**
Епископ осјечко-пољски и барањски **ЛУКИЈАН**
Епископ западноевропски **ЛУКА**
Епископ жички **ЈУСТИН**
Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**
Епископ шумадијски **ЈОВАН**
Епископ браничевски **ИГНАТИЈЕ**
Епископ милешевски **ФИЛАРЕТ**
Епископ далматински **ФОТИЈЕ**
Епископ бихаћко-петровачки **АТАНАСИЈЕ**
Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**
Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**
Епископ ваљевски **МИЛУТИН**
Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**
Епископ нишки **ЈОВАН**
Епископ западноамерички **МАКСИМ**
Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**
Епископ аустралијско-новозеландски **ИРИНЕЈ**
Епископ крушевачки **ДАВИД**
Епископ славонски **ЈОВАН**
Епископ аустријско-швајцарски **АНДРЕЈ**
Епископ средњоевропски **СЕРГИЈЕ**
Епископ тимочки **ИЛАРИОН**
Епископ умировљени зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**
Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**
Епископ умировљени средњоевропски **КОНСТАНТИН**
Епископ умировљени славонски **САВА**
Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**
Викарни Епископ топлички **АРСЕНИЈЕ**
Викарни Епископ јегарски **ЈЕРОНИМ**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

Архиепископ охридски и Митрополит скопски **ЈОВАН**
Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**
Епископ брегалнички **МАРКО**
Викарни Епископ стобијски **ДАВИД**

Христос се рађа – прослављајте! Христос са небеса – сусрећите! Христос на земљи – узвисите се!

Бог је међу нама!

– Митрополит сурошки Антоније Блум о Рођењу Спасовом –

Божична поука (7. јануар 1989. г.)

Ми чекамо дан када ће Бог доћи у слави, када ће читава историја бити васпостављена, када ће све бити сабрано, када ће Бог бити све у свему – али већ сада Бог је међу нама; већ сада можемо да видимо шта је човек по свом назначењу, и шта човек може бити по причаствовању.

У једном тексту из Светог Писма стоји да је свет овештао, иструлио током векова откако је човек изгубио додир са Богом, откако је замагљена заједница између Бога и човека. И Апостол Павле каже да жарким ишчекивањем творевина очекује да се јаве синови Божији, тренутак када ће човек опет постати Човек у пуноћи, у потпуној лепоти славе свог позива, свога назначења.

И у дану када се сећамо Рођења Христовог, Оваплоћења Сина Божијег, можемо да видимо како је дошао почетак новог времена, како је дошао крај овом свету који је пропао јер је, такорећи, Бог од њега удаљен – диван, улива страхопоштовање, али је далек. „Бог је међу нама“ – то је значење речи ‘Емануил’; Бог је међу нама – и свет више није исти. Ми живимо у свету у који је Бог дошао, у којем је Он животодавна сила, надахнуће, сам Живот, сама Вечност. И стога Свети Апостол Јован Богослов у Књизи Откривења, када говори о Христу као о Крају, на грчком језику не користи средњи род, што би било граматички тачно, већ мушки род – јер ‘Крај’ није тренутак у времену, Крај није нешто што се дешава већ је Крај Неко ко долази.

Да, ми чекамо дан када ће Бог доћи у слави, када ће читава историја бити васпостављена, када ће све бити сабрано, када ће Бог бити све у свему – али већ сада Бог је међу нама; већ сада можемо да видимо шта је човек по свом назначењу, и шта човек може бити по причаствовању. Но, ово је једна понуда; Бог пружа своју љубав, Бог себе даје, нуди – не само кроз Причешће светим даровима већ на сваки могући начин. Он је спреман да уђе у наш живот, да испуни наше срце, да се зацари у нашем уму, да буде воља наше воље – али да би то учинио, да бисмо му дозволили да то учини треба да му се предамо, треба да на љубав љубављу одговоримо, да на веру коју Бог у нас има одговоримо вером која је поверење и оданост

Фото: <http://www.pravoslavie.ru>

Њему. А тада – тада ћемо ми, свако од нас понаособ и сви ми у заједници, постати Царство Божије, почетак пуноте времена, почетак славне победе!

Зар није то нешто за шта се вреди борити? Зар није то толико вредно да бисмо се зарад тога одрекли свега што нас удаљава од наше целости, што нас удаљава једне од других, од Бога, и допустили себи да будемо нова бића?

Хајде да сада, када је почетак ту, и када је, на неки начин, крај већ међу нама, хајде да превазиђемо све оно што нас није достојно и да дозволимо Богу да победнички преобрази наш живот! Слава Богу због љубави Његове! Слава Богу због вере коју има у нас, и због наде коју је у нас положио! Амин!

Изворник: Metropolitan Anthony of Sourozh, „Christmas, 7 January 1989“ (http://www.mitrar.ru/eng/eng_50.htm)

Превод са енглеског: Маријана Пејровић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1147–1148

2

Божића посланица

4

Бог је међу нама!

Митрополит сурошки Антоније Блум

6

Активности Патријарха

8

Сећање на велику победу

Олиа Сшојановић

10

**Разговор са Епископом
брегалничким Г. Марком**

Политички прогон

Разоварала Марина Марић

13

Саопштење за јавност

14

Ното Sacer-и српског друштва

Презвиџер др Александар Ђаковац

16

Највеће име Русије

20

„Жалац у тело“ (2. Кор. 12, 7)

др Предраг Драгишиновић

23

Почело испитивање

Студеничке плаштанице

24

Ел Греко пре Ел Грека

Милена Стефановић Саји

26

Мученици бешчански

Горан Груловић

28

Седница у Ваљеву

Живорад Јанковић

30

Београд у децембру 1914:
краткотрајна окупација и
херојско ослобођење српске
престонице*др Александар Раковић*

32

Како нас је видео А. Рајс (23)

Бечки орден Брозу

Антоније Ђурић

34

Дигитална култура

Саша Велимир

36

Рођење Христово

Бојан Бошковић

38

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

43

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

48

Огласи

На насловној страни:

У сусрет празнику**Рођења Христовог***Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић*

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитајер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитајер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Изази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

**Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!**

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 90 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун левизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavačka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-113

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786

e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставаове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Coba.rs

Гrafичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СПР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј упрличио је, 9. новембра 2014, у Патријаршији српској у Београду пријед за директоре основних и средњих школа са територије Архиепископије београдско-карловачке.

Патријарх српски Иринеј примио је 11. децембра гђу Нафсику Крусти, амбасадора Кипра у Србији.

На слави краљевске породице

На празник Св. Андреја Првозваног, крсну славу престолонаследника Александра и принцезе Катарине, Патријарх Иринеј је служио Св. Арх. Литургију у Дворској капели у Краљевском двору у Београду, заједно са Епископом шумадијским Јованом уз саслужење свештенства АЕМ.

Светој Литургији и славском ручку присуствовали су Патријарх Српски као и Преосвећена Господа епископи: шабачки Лаврентије, шумадијски Јован, британско-скандинавски Доситеј, браничевски Игнатије и будимљанско-никшићки Јоаникије.

Извор: www.dvor.rs

У Лазаревцу

У недељу, 14. децембра, Његова Светост је служио Св. Арх. Литургију у Храму Св. великомученика Димитрија у Лазаревцу, поводом обележавања стогодишњице Колубарске битке. Више о овом догађају читајте на странама 8–9.

У Архиву Србије

Патријарх Иринеј присуствовао је 15. децембра обележавању Дана архива у Србији.

У Чачку

Патријарх српски Иринеј посетио је 18. децембра Чачак. У порти Храма Св. Вазнесења Господњег дочекао га је Епископ жички Јустин, старшина и братство овог храма, као и бројни грађани Чачка.

Патријарх је потом испраћен до Дома културе, где му је градоначелник Чачка Војислав Илић на свечаној седници Скупштине града поводом Дана града, уручио Децембарску награду.

Извор: Епархија жичка

На дан Св. Николаја

Патријарх српски служио је 19. децембра поводом храмовне славе, Св. Арх. Литургију у Цркви Св. Николаја Мирликијског у Земуну, уз саслужење свештенства АЕМ. Патријарх је овом приликом рукоположио Александра Танацковића у чин ђакона.

У Бијељини и Зворнику

На путу за Митрополију дабробосанску, на позив Владике зворничко-тузланског Хризостома, Патријарх Иринеј је посетио 20. децембра сједиште Епархије зворничко-тузланске у Бијељини. Тамо га је дочекао Владика Хризостом са градоначелником Бијељине Мићом Мићићем, архијерејским намјесником бијељинским протојерејем-ставрофором Љубом Богдановићем, старјешинама бијељинских парохијских цркава и братством манастира Св. Василија Острошког у Бијељини. Након заједничког обједат Преосвећени Владика је отпратио Свјатјешег до Зворника, гдје су обишли нови Саборни храм у изградњи.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У Митрополији дабробосанској

Патријарх српски Иринеј посјетио је 20. и 21. децембра 2014. године Митрополију дабробосанску.

Патријарха Српског је у Храму Св. пророка Илије у Сокоцу – Романијској Лазарици, у суботу 20. децембра, дочекао велики број вјерника, свештенство и монаштво Митрополије дабробосанске, које је предводио Митрополит дабробосански Николај, а дочеку су присуствовали и Њ. П. епископи: сремски Василије, банатски Никанор и захумско-херцеговачки Григорије.

На доксологији служеној у соколачком храму, Његову Светост је поздравио Епископ захумско-херцеговачки Григорије, који обавља и дужност замјеника Митрополита дабробосанског Николаја.

Бесједећи том приликом Патријарх Српски је рекао: „Ми смо своји, наше сродство је дубоко крвно, освећено вером и светим хришћанским обичајима, што нас чини народом и то нам даје пуно права да се боримо за своје име, језик и веру“. Он је рекао да је српски народ који је избјегао из Сарајева, почео но

ви живот на овим просторима, што им је омогућило да наставе да живе гдје је овај народ живио вијековима, имао своју историју и културу. Патријарх је истакао да су се и наши преци, баш као и наш народ, борили да опстану на овим просторима као што се читава Србија борила да опстане на вјетрометини

балканској и опстала је, јер је имала дубоке вјерске, духовне и моралне корјене. Патријарх је позвао српски народ да се држи свете вјере православне, српских дивних обичаја, ћирилице – светосавског писма којим су писали историју.

Другог дана посјете, у недјељу 21. децембра, Његова Светост је служио у Храму Св. пророка Илије Св. Арх. Литургију, уз саслужење епископа: сремског Василија, банатског Никанора, захумско-херцеговачког Григорија, бихаћко-петровачког Атанасија, десет свештеника и четири ђакона.

Светој Литургији је присуствовао Митрополит дабробосански Николај, те бројни свештеници и монаси, као и велики број вјерног народа.

Уручујући Орден Св. краља Милутина Митрополиту дабробосанском Николају, Патријарх Иринеј је рекао да је он симбол љубави и захвалности за све што је Митрополит учинио у животу.

Орден Св. краља Милутина СПЦ је додијелила Митрополиту дабробосанском Николају за његов дјелотворни, плоносни четрдесетогодишњи архипастирски рад на пољу црквене мисије и просвјете, као и на пољу градитељства и обнове светиња и богословских установа наше Свете Цркве. Патријарх Иринеј је у обраћању приликом додјеле ордена истакао да га радује што му је пружена прилика да испоштује одлуку Св. Арх. Синода и уручи признање Митрополиту Николају. „Од првог дана његове службе у нашој Цркви прихватао се велике дужности и све што му је Црква повјеравала обављао је на најбољи начин“, истакао је Патријарх Иринеј. Патријарх је у бесједи подсетио на све што је до сада Митрополит Николај учинио за Српску Православну Цркву.

Извор: rtrs.tv, Српна

Стогодишњица битке која је трајала 30 дана и ноћи

Сећање на велику победу

На примеру храбрих колубарских ратника
и ми можемо да се поучимо како се то воли своја домовина.

Патријарх српски Иринеј

Са коте Мачков камен један поручник шаље свој извештај команданту: „Господине мајоре, на овој коти је пола моје јединице изгинуло, дозволи те ми да се повучем.“

„Не дозвољавам“, одговара командант, иначе мајор Туцаковић пореклом из Ужица. Мало касније опет се поручник обраћа мајору: „Господине, митраљез ми је погодио обе ноге, дозволите ми да одем да се превијем, крварим.“

„Крвари, не дозвољавам“, одговара мајор. Нешто касније мајор се обраћа поручнику: „Сине, издржи још мало, Србија гледа у твоја леђа!“

Мали народ, јуначко срце

Колубарска битка – једно од највећих стратишта српског народа, вођена је на фронту дугом 150 километара, против два пута бројнијег и несразмерно боље опремљеног завојевача – Аустроугарске царевине. Србија је у овај судбоносни судар у Великом рату кренула са 250.000 бораца које су чинили сви људи града и села, сва интелигенција и читав подмладак једног народа.

Српска врховна команда је предухитрила команданта аустроугарских снага генерала Оскара фон Поћорека наредивши својој Првој армији да брани Ваљево, а осталим јединицама да се на време повуку преко реке Колубаре. Тако је 16. новембра 1914. почела чувена Колубарска битка која је трајала тридесет дана и ноћи. Једно од главних жаришта битке на Колубари је било Враче брдо

Колубарски ратници – српско војничко гробље децембра 1914. г.

које се налази надамак Лазареваца, а које је било по петнаест пута у току дана, час у рукама једних, час у рукама других. На овом брду је изгинуло око 20.000 српских и 30.000 аустроугарских војника. Сви су они заједно похрањени у Спомен-костурници Цркве Св.

Великомученика Димитрија у Лазаревцу, по чему је српски народ јединствен у свету.

Евхаристијско сабрање у Лазаревцу

На дан када наша Света Црква прославља Св. пророка Наума и Св. Филарета Милостивог, у недељу 14. децембра 2014. године, у Храму Св. великомученика Димитрија у Лазаревцу, Свету Архијерејску Литургију служио је Патријарх српски Иринеј уз саслуживање Епископа шумадијског Јована, као и свештенства Архијерејске београдско-карловачке и Епархије шумадијске. Повод за ово литургијско сабрање био је велики јубилеј – стогодишњица Колубарске битке, која је нераскидиво повезана са храмом у Лазаревцу у чијој се крипти налази

спомен-костурница страдалника ове велике за наш народ, али и за свет, значајне битке.

Поред великог броја верног народа, Св. Литургији присуствовали су престолонаследник Александар Карађорђевић, принцеза Катарина и директор Управе за сарадњу са

Црквама и верским заједницама др Милета Радојевић. Патријарх Иринеј и Владика Јован потом су служили помен официрима и војницима пострадалим у Колубарској бици, и у крипти храма дочекали госте, међу којима и председника Републике Србије Томислава Николића и председника Републике Српске Милорада Додика, који су у оквиру државног протокола, положили венце у спомен-костурници. У наставку манифестације уследио је културно-уметнички програм у градском парку Лазареваца где је изведен сценски приказ на тему Колубарске битке, урађен по тексту нашег познатог писца Милована Витезовића. Обележавању стогодишњице Колубарске битке присуствовале су бројне јавне личности Србије и региона, као и велики број амбасадора акредитованих у Републици Србији.

Учимо се на примеру наших предака

После скоро педесет година Патријарх Српски је поново служио у

Победа која је заживела свеш

У оквиру Спомен-храма Св. Димитрија у Лазаревцу уз војне и државне почасте обележена је стогодишњица Колубарске битке, најзначајније битке између војске Краљевине Србије и Аустроугарске у Првом светском рату. Председник Србије Томислав Николић је у обраћању тим поводом навео да је немогуће говорити о првој години рата који је пре једног века захватио читав свет а да се не спомену две победе српске војске које су пресудно допринеле јачању а потом и коначној победи савезника.

Колубарска битка је била сензација и за освајаче и за савезнике, а њен ток се проучава безмало на свим војним академијама света као пример војне вештине, генералске одважности, тактике и стратегије.

Николић је упоредио битку на Колубари са библијском борбом Давида и Голијата речима да је мала Србија, велика у својој неподељености, у свом јединству, непосредно ратовала са једном огромном империјом, а посредно са четири империје и поново победила. Држава до данас има имена и презимена тек 50.000 страдалих у Великом рату.

„Осталих милион и 100 хиљада нису на истом списку нити знамо где су све уписана, ако су игде уписана. Не знамо где је родни праг са којег су пошли у војевање... а прошло је 100 година“, упозорио је председник Србије.

Лазаревцу и том приликом поручио верном народу, који је дошао да га поздрави, да угледавши се на оне који су у Колубарској бици положили животе за своју домовину „и ми за своју земљу учинимо оно што је у нашој моћи. Не жалећи своје животе, наши храбри преци бранили су оно што је најсветије, своју слободу, веру и своје светиње, нису отимали туђе. У томе је била њихова морална предност и због тога је са њима био и сам Господ. У сукобу са вишеструко надмоћнијим непријатељем, наш народ, наоружан најмоћнијим оружјем – љубављу према својој домовини, успео је да однесе победу. На примеру храбрих колубарских ратника и ми можемо да се поучимо како се то воли своја домовина. Морамо остати у својој постојбини.“

Онима који су одавде отишли, Патријарх Српски је поручио да се врате – својим домовима, храмовима и гробљима. „Не чекајмо

да за Србију неко други нешто учини, молећи испруженим рукама ка Истоку и Западу. Нека свако учини оно што сам може, а много можемо сами. Останемо јединствени у љубави према својој вери. Само тако, окренути Богу и себи, нећемо се постидети наше славне историје и славних предака.“

Патријарх Иринеј је по завршетку Св. Литургије осветио просторије парохијског дома у Лазаревцу, и том приликом у име Епархије шумадијске доделио одликовања заслужнима за његову изградњу. На предлог ЦО Лазаревац Орденом Св. Симеона Мироточивог одликовани су директор ПД РБ Колубара Милорад Грчић, председник ГО Лазаревац Драган Алимпијевић, као и Драган Томић и Владан Јовичић.

Приредила Олга Стојановић

Извор: Епархија шумадијска, predsednik.rs, crkvaulazarevcu.org

Фотографије: презвитер Владимир Димитријевић

Разговор са Његовим Преосвештенством
Епископом брегалничким Г. Марком

Политички прогон

Његово Блаженство Архиепископ охридски Јован је политички затвореник и против њега годинама јединствено делују државни органи, полиција и расколничка црква који и иницирају тај проблем: „Без обзира на све, Архиепископ Јован је пун љубави и чистог срца и жели покајање свих расколника и њихово враћање под окриље Свете Православне Цркве.“

Иу нељудским условима у којима се налази у затвору, без кретања, посета, нормалне исхране и лечења тешке болести која га мучи, Архиепископ Јован све време размишља о Цркви, решењу проблема и његовој мисији. „Врховни суд има власт да обустави недела према Архиепископу и то би било најбоље решење, тако би и држава, односно њена судска власт, показала спремност за решење проблема“, рекао је Епископ брегалнички Марко, новинарки Марини Марић гостујући на Радију СПЦ АЕМ „Слово љубве“, у емисији „Под знаком питања“ 20. новембра 2014. Разговор се у целини може чути на адреси www.slovoljubve.com.

Преосвећени, захваљујући Његовом Преосвештенству Епископу стобијском Г. Давиду и Вама, у прилици смо да сазнамо све актуелности везане за Православну Охридску Архиепископију. Реците нам најпре када и како је почео прогон СПЦ и њених верника у БЈР Македонији?

– Надам се да је нашим верницима познат период после Другог св. рата, када је дошла власт која није веровала у Бога и та власт је сматрала

да је СПЦ уз краља и стога су хтели да ослабе и смање утицај СПЦ где год су могли. Вероватно су видели да је то најлакше учинити на простору Македоније па су прогонили тадашњег Митрополита скопског Јосифа и забранили му улазак у Македонију. Затим су дошли на идеју да оформе сопствену цркву наложивши СПЦ да рукоположи поједине свештенике који нису испуњавали критеријуме за ту службу. Црква није пристала на то па је комунистичка власт нашла викарног Епископа топличког Доситеја и разним уценама довела га у Македонију. Уз његову помоћ, а под великим притиском тадашње власти, СПЦ је прихватила самосталност Македонске цркве, али у склопу СПЦ. Године 1967. МПЦ је уз помоћ комунистичке власти прогласила аутокефалију без благослова СПЦ која је обавестила све Православне Цркве, и Цркве су ту организацију прогласиле расколничком. Све до пада режима деведесетих година није било контаката између представника СПЦ и расколника. Затим су отпочели разговори који су резултирали Нишким споразумом 2002. године који је потписала већина македонских епископа. Међутим, када су

се епископи вратили у Македонију, под притиском власти су одступили од споразума. Само је Митрополит велешко-повардарски Јован остао при споразуму.

Затим је почео незапамћен прогон праћен разним уценама, бројним монтираним судским процесима који су довели до осмог утамничења Архиепископа Јована за последњих 12 година.

Према одредбама Нишког споразума какав је требало да буде формални однос између СПЦ и Православне Охридске Архиепископије?

– Тај споразум је предвиђао да се Македонска црква врати на аутономни статус од пре 1967. године у оквиру СПЦ, али са још широм аутономијом, да веза између Српске и Македонске Цркве буде Архиепископ охридски. Било је предвиђено да Архиепископа охридског бирају македонски епископи, а да Црква има сопствени Синод, да сами бирају своје епископе, а да Архиепископа потврђује Сабор СПЦ. Архиепископ охридски би учествовао у раду Сабора СПЦ, а на Литургији на „в првих помјани“, Архиепископ охридски помиње Српског Па-

тријарха, а на Великом входу има право да помиње све аутокефалне патријархе, архиепископе, митрополите... То би била најшира могућа аутономија.

Да ли је та врста аутономије канонска?

— Јесте. Зато што је то споразум једне аутокефалне Цркве и једног дела те Цркве који има аутономни статус. По канонима је јер се име поглавара аутокефалне Цркве помиње на Литургији. Мислим да је слична ситуација са Јапанском Православном Црквом која има најширу могућу аутономију у односу на Московску Патријаршију.

Које је још одреднице садржао Нишки споразум?

— Нишки споразум је регулисао и питање о ословљавању те Цркве. Знамо да назив македонске државе није међународно регулисан. Познато је да Македонија има проблем око имена због Грчке и држава које подржавају Грчку. Словенски блок Цркава, којем припада и наша Црква, прихватио је да та Црква носи назив Македонска Православна Црква, а Цркве које припадају јелинском блоку Цркава на челу са Грчком, звале би је Православном Охридском Архиепископијом, зато што је Охрид био древно седиште Архиепископије. То је било компромисно решење које би касније довело до свеправославног признања аутокефалности те Цркве. Било је и других подтачака у смислу како ће се освештати миро, затим да Архиепископ охридски стоји са десне стране Патријарха српског. Ми се придржавамо Нишког споразума већ пуних 12 година.

Једини од Епископа који је остао на становишту Нишког споразума и накнадно га потписао био је Архиепископ охридски Јован, али то је била увертира за незапамћени прогон над Архиепископом, а у последњим годинама и не само над њим, већ и над осталим епископима, свештенством и верницима ПОА.

Кроз која искушења сте прошли у претходних 12 година?

— Када је Синод тзв. МПЦ одбацио Нишки споразум, почивши Патријарх Павле је послао позив свим македонским епископима да ступе у јединство са СПЦ и Архиепископ охридски Јован (тада као Митрополит велешко-повардарски) је тај позив прихватио. Сви православни првојерарси су поздравили тај потез. Међутим, тада је почео незапамћени прогон. Прво су расколници уз помоћ полиције и уз претњу оружјем избацили Архиепископа Јована из Митрополије у Велесу и послали га у манастир да се месец дана „ка је“ што је приступио јединству са СПЦ. Након две недеље су све нас насилно избацили из манастира. Нису нам дозволили да се спакујемо и да понесемо основне ствари. Уточиште смо нашли код родитеља Архиепископа Јована који су нам уступили стан и ми смо од једне собе направили параклис како бисмо могли да служимо Литургију. Претресали су тај стан скоро сваки дан, тражили су наводно оружје иако су знали да га немамо, тражили су било шта што би могли да искористе против Архиепископа Јована и нас. Затим су Архиепископа Јована оптужили за ширење верске мржње и осудили га условном казном, а затим су га оптужили за самовлашће. Потом су га оптужили да је покрао новац још док је био Епископ у Велесу, Штипу и Битољу.

На лажној проневери новца се и темељи читав судски процес, зар не?

— Да. Два пута је ослобађан због наводне проневере новца и на крају су га осудили да је ненаменски потрошио новац. Али, у народу је остала прича да је он покрао новац и Архиепископ је зато сада у затвору. Али, прогон се проширио и на остале епископе и вернике ПОА. Пре две године су Архиепископа Јована, а затим и нас оптужили да смо прали новац. Оптужба је била да је Архиепископ Јован давао нама покрадени новац да га поново потрошимо, иако је за исти новац

осуђен да га је „ненаменски“ потрошио раније. То је заиста апсурдно и зато је наш адвокат рекао: „Или ослободите Архиепископа Јована од свих оптужби, или га прогласите за чудотворца јер једном потрошени новац за који сте га осудили да га је ненаменски потрошио, како је могуће да тај исти новац даје епископима да га поново троше?“

Преосвећени, већ сте рекли да је циљ расколничке цркве и македонских власти био да убеди тамошњи народ да је Архиепископ Јован преступник. Да ли су они успели у својој намери? Да ли је народ поверовао да је Архиепископ Јован проневерио новац и да га је ненаменски трошио?

— На почетку је доста људи поверовало да је Архиепископ крив. Али, како је време пролазило, како судске власти нису доказале ништа, народ је променио мишљење. Све више људи долази да разговара са нама и уверени су да је Архиепископ Јован политички затвореник.

Да ли су у општој хајци на Архиепископа Јована уједињени и расколничка црква, политичке, судске и полицијске власти?

— Да. Нажалост расколничке владике иницирају тај прогон. Према мом скромном мишљењу, расколничка црква и политичари имају неку врсту (не)званичног договора да штите једни друге, да политичари држе Архиепископа у затвору, а да заузврат расколничка црква подржи њих на изборима и лобира за њих. То је једна спрега по којој функционишу.

Како се верници у Православној Охридској Архиепископији информирају, како могу да сазнају шта је истина, а шта лаж?

— Верници у Охридској Архиепископији се информирају путем званичног сајта Архиепископије. Ниједна телевизија никада није направила дебату на тему прогона над Архиепископом Јованом, свештенством и верницима, због политичког притиска који влада у БЈР Македонији. ➔

Треба да претрпимо држећи се Христа. И Архиепископ Јован нам је увек говорио да су све Цркве претрпеле, нека мање нека више, е сад је дошао ред на нас, то нас охрабрује.

Македонија је једна од ретких земаља у свету која може да служи за пример мултиконфесионалности. На сваких десет квадратних километара постоји макар по један верски објекат. У земљи има 2466 црква, цамија, манастира, синагога, а на тој мапи која осликава македонску специфичност религиозне умрежености, нема ни једног објекта једине канонски признате ПОА. Како је то могуће?

– Искрено, нисам видео статистику колико тачно има објеката, али знам да има много конфесија које функционишу слободно у држави. Што се тиче ПОА, према нашем закону ми немамо права да имамо верске објекте јер нисмо регистровани. Власт упорно одбија да нас региструје. Обратили смо се и Међународном суду у Стразбуру и надамо се да ће до краја године они пресудити у нашу корист и да ће мо коначно бити регистровани и да ћемо моћи да градимо сопствене храмове. Ми смо покушали да градимо цркву на приватном имању и власт је срушила ту црквицу. Једну монтажну цркву у Скопљу су расколници деценирали и исписали графит на којем пише „Македонска православна црква“. Чак се и не крију иза својих недеља. За сад служимо у приватним кућама где су собе претворене у параклисе. Служимо Литургију у Штипу, затим у Скопљу на неколико места, па у Битољу, Прилепу. У Охриду има параклис, као и у Куманову, тако да људи из оближњих места долазе у те градове на службу.

Архиепископ охридски и Митрополит скопски Јован је и даље у затвору. Недавно је за наш радио Епископ стобијски Давид изјавио да су услови живота у затвору крајње нехумани и тешки. Архиепископ Јован је у ћелији са ви

ше од 30 затвореника, нема елементарне услове за живот, као ни кутак у ћелији где може да се моли, исповеда, служи Литургију, а камоли да се причешћује. Притом Блажењејши болује од дијабетеса и нема услова за адекватно лечење. Како Архиепископ Јован трпи и преживљава све шта му се дешава?

– У затворској ћелији, мемљивој, пуној влаге, испуњеној само креветима, Архиепископ Јован на једној половини кревета спава, а на другој чува своје књиге пошто воли да чита и да пише. Чак се и у јавности прича да је храна очајна, једном речју услови испод људског достојанства. Као што сам рекао, услови живота у затвору су крајње нехумани и тешки, и чуо сам да је Архиепископ Јован још више смршао. Када смо се чули телефонском у шали ми је рекао: „Бар могу да видим са колико хране могу да преживим овде.“ Било је чак речи и о томе да Блажењејши по сваку цену изађе из затвора, а он је он да рекао: „А шта ћемо са Црквом? Ако ја изађем и напустим државу, како они од мене траже, да ли ће се нешто променити?“ И у таквим условима нехуманог живота он не размишља о себи већ о Цркви.

Уколико не буде новог монтажног судског процеса, Архиепископ Јован ће из затвора изаћи за две године и шест месеци. Међутим, да ли је могуће да расколници и власт поново измисле нов процес и да ли је могуће, са друге стране, да Блажењејши пре предвиђеног рока изађе из затвора?

– Не знам шта је још остало да измисли јер су све већ измислили: и проневеру, и прање новца, и верску мржњу, и самовлашће. Али, ја се наддам да ће Бог услишати молитве свих православних хришћана и помоћу међународних институција за људска права, верујем да ће Архиепископ Јован изаћи раније.

Преосвећени, каква су ваша очекивања, које је по вашем ми-

шљењу најбоље решење за ПОА и њене вернике и да ли можемо да се надамо и верујемо да ће се Архиепископ Јован што пре наћи на слободи?

– Увек се наддам и верујем да ће бити боље јер историја Цркве нам сведочи да после гоњења увек следи утеха. Можемо да очекујемо боља времена и најбоље би било да расколничка црква одустане од гоњења јер и сами виде да нема никаквих елемената криминала. Власти би онда пустиле Архиепископа. Најбоље би било да сви заједно седнемо и отворено разговарамо и да се договоримо јер у Цркви за сваки проблем постоји решење. Најважније је да спасимо народ од греха и пропадања јер народ највише страда. Треба људе да приведемо Богу како доликује и како треба да чини једна Православна Црква. А ја верујем и да ће Архиепископ Јован, када изађе на слободу, бити гост вашег радија, јер је упознат са вашим радом и зна колико се трудите и колико пажње посвећујете верницима, свештенству и њему. Увек смо захвални Радију „Слово љубве“ за то што увек актуелизујете догађаје у Охридској Архиепископији. Нека вам Бог да радости и мира! Не знам како да вам захвалим за све шта радите за нас, за нашег Архиепископа Јована! Изражавам наду да ћемо се ускоро чути са лепим вестима. ■■

Сусрет Митрополита волоколамског Илариона и Архиепископа охридског Јована у скопској клиници „Мајка Тереза“, 20. децембар 2014. године; фото: Православна Охридска Архиепископија <http://www.poa-info.org>

Саопштење за јавност

На основу Меморандума који су Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и Његова Светост Патријарх московски и све Русије Г. Кирил потписали 15. новембра 2014. године у Београду, са благословом оба Патријарха, руског и српског, Његово Високопреосвештенство Митрополит волоколамски Г. Иларион, председник Одељења за спољне црквене везе Московске Патријаршије, боравио је 19. и 20. децембра 2014. године у радној посети Р. Македонији.

Високопреосвећени Митрополит Г. Иларион посетио је 20. децембра Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована, који је из затвора Идризово, ради тог сусрета, привремено премештен у скопску клинику „Мајка Тереза“. После разговора, Архиепископ Јован је враћен у затвор.

Истота дана Митрополит Иларион се, заједно са г. Олегом Шчербаком, амбасадором Руске Федерације у Р. Македонији, сreo са председником Р. Македоније г. Ђорђем Ивановим. Потом је председник Одељења за спољне црквене везе Московске Патријаршије разговарао са председником Владе Р. Македоније г. Николом Груевским и министром спољних послова г. Николом Поповским. Напослетку је Митрополит Иларион разговарао и са поглаваром са-

мопроглашене, неканонске Македонске Православне Цркве г. Стефаном.

Разговори које је Високопреосвећени Митрополит Г. Иларион водио у Скопљу били су руковођени бригом за јединство Цркве, њену благодатну мисију и спасење крштених душа у Р. Македонији, а тицали су се перспективâ регулисања канонског статуса Цркве на том подручју и безусловног коначног пуштања на слободу Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована, осуђеног на тешку робију у монтираном политичком процесу.

Српска Православна Црква изражава дубоку благодарност сестринској Руској Православној Цркви, Његовој Светости Патријарху московском Г. Кирилу и Његовом Високопреосвештенству Митрополиту волоколамском Г. Илариону на братској љубави и сарадњи, као и на уложеном великом труду и напору у служби канонског поретка и црквеног јединства, као и ослобађања Блажењејшег Архиепископа Г. Јована, на правди Бога заточеног и подвргнутог суровом тамничком режиму упркос озбиљно нарушеном здрављу.

*Ејиској бачки Иринеј,
иоршйарол Српске Православне Цркве*

Ното Sacer-и српског друштва

Презвијер др Александар Ђаковац

„А Авраам рече: Синко, сети се да си ти примио добра своја у животу своме, а тако и Лазар зла; сада пак он се теши, а ти се мучиш“ (Лк. 16, 25).

У римском друштву *Ното sacer* је изопштеник из друштва, онај који је постављен изван граница закона. Он сам не подлеже закону, али га закон и не штити. Он није осуђен него је изопштен, налази се негде на преласку из света живих у свет мртвих. Прокажен је до те мере да му нема места у заједници људи, може да говори али се његов глас не чује, смештен је изван људског етоса, изван је закона људског (*ius humanum*) и закона божанског (*ius divinum*). Секст Помпеј Фест каже да се такав човек не сме принети на жртву, али да онај ко га убије неће бити осуђен. Статус сличан *Ното sacer*-у, имале

се различите групе кроз историју човечанства. У савременом српском друштву, такав статус имају њени најсиромашнији становници, најчешће Роми.

Ситуација у којој живе Роми веома је жалосна. Многи не поседују документа па не остварују ни права на социјалну заштиту која би им редовно припада-

ла. Њихов животни век је много краћи него у остатку популације, морталитет новорођенчади такође, а о проценту неписмених и нешколованих да не говоримо. Процес инклузије о коме се толико говори не даје опипљиве резултате. Овакво стање веома се лако препознаје као вид дискриминације. Очекивана реакција

осетљивошћу. Свега овога нема, или нема у довољној мери. И сами погођени сиромаштвом и различитим страдањима, постали смо неосетљиви за проблеме ближњег, стално се прибојавајући да ако се њима нешто да, онда ће се то узети од нас.

С друге стране, друштво које овим својим грађанима не помаже да обезбеде остваривање својих основних права, с правом се прибојава да ће у међународним оквирима бити препознато као дискриминаторско. Уместо да се уочени недостаци исправљају, на ше друштво је кренуло другачијим путем, закључујући по аналогiji, да ако већ немају права, онда немају ни оба-

везе. И обратно. Због тога је Ромима дозвољено много тога што другим грађанима није. Становање у импровизованим објектима у ужим градским центрима, возња приручно склопљених моторних превозних средстава којима угрожавају себе и друге, нападна прошња која се понекад граничи са отимањем а поне-

Фото: <http://www.morguefile.com>

хуманог друштва била би унапређење помоћи овој угроженој популацији, пре свега кроз њихово укључивање у институционалне оквире, обезбеђивањем основних докумената а тиме и социјалних погодности које уживају и други. Правило је да институционална дејства, барем у почетку, свагда бивају иницирана друштвеном

Фото: <http://www.morguefile.com>

кад то и постаје. Тек када се догоди инцидент који привуче пажњу јавности, постављају се нека питања и дају предлози – најчешће погрешни. Када су недавно два ромска дечака пребила старца, дечјег песника Рашу Попова, јавност се усталисала питајући се шта раде наше социјалне службе, каква је наша правна држава, какви су нам закони. Предлагане су најстроже казне за починиоце, где се као на узор указивало на америчко правосуђе које деци суди као одраслима. тек се ту и тамо чуо понеки усамљени глас који је помињао да *можда* ту има нешто и кривице свих нас.

Ромима се, као правим друштвеним изопштеницима, као групи допушта и оно што представља кршење њихових личних права, на пример права детета. На очиглед свих, на најпрометнијим раскрсницама Београда, стоје млади перачи прозора, често млађи од десет година, који пролазе између аутомобила у покрету, чекајући да се упали

црвено светло на семафору. Ромска деца се, по несносној врућини, хладноћи, киши и снегу, увек могу видети како на најпрометнијим местима у граду седе или леже у прљавштини поред кутије за милостињу. Све ове злоупотребе деце (да не говоримо о дечјој проституцији, трговини људима), остављају равнодушним службе социјалне заштите, за које су ова људска бића готово невидљива, као и уосталом и за многе од нас, који их (евентуално) уочавамо тек толико да их не нагазимо. *Vice versa*, нечињење онога што бисмо као људска бића, да не кажем хришћани, били

та за који *једино* знају, немајући прилике да упознају другачији?

На нама и на нашој савести остаје да на та питања одговоримо, или да их игноришемо. Колико год да смо сиромашни, колико год да има других који нису *они* а који такође пате у немаштини и заборављености, ипак не смемо да пређемо најнижи праг човечности. А прелазимо. И као друштво и као појединци. И како хришћани. Њихова изопштеност изопштава нас саме. Као друштво, из заједнице хуманих друштава, а као хришћане...?

– Свети Александар Невски –

Највеће име Русије

Патријарх московски и све Русије Г. Кирил за време своје канонске посете Српској Православној Цркви поклонио је српском Патријарху, свештеништву, монаштву и верном народу бесцени дар – честиницу моштију Светиоу благоверноу кнеза Александра Невскоу, која је најпре била изложена у Светосавском храму, а затим је, уочи светилишћевеи празника, 5. децембра, пренета у храм на Дорголу који му је посвећен. У српској црквеној и културној јавности мало је познато да је Патријарх Кирил изузетно везан за овога угодника Божијеи да је лично допринео његовом пролашењу за највећу историјску личност Русије. Доносимо извод из текста Митрополишта Илариона Алфејева посвећеноу овој занимљивој и значајној теми.

Године 2008. Патријарх, тада Митрополит смоленски и калињинградски Кирил, узео је учешће у телевизијском пројекту „Највеће име Русије“. Идеја пројекта састојала се у томе да се уз помоћ интернет гласања, гласања путем телефона и СМС порука као и уз помоћ атрактивног телевизијског програма посвећеног најистакнутијим личностима из историје Русије, међу њима изабере једна чије име би могло послужити као оличење Русије и постати њен символ, њен „заштитни знак“. Радило се о „општенародном избору највредније, најистакнутије и најсимболичније личности руске историје“. Организатори пројекта овако су дефинисали његове

циљеве: „Сећајући се да историју Русије никада нису оличавале ‘светле личности које не тамне’ или, још горе, ‘мрачне личности осуђене на вечиту таму’, ипак се не сме заборављати ни то да историјски избор 2008. није тек ствар разоноде него пре свега потврда избора вредносне оријентације. Разабрати се у томе где је порок који заслужује осуду а где врлина достојна хвале, где је перспектива која охрабрује а где историјски ћорсокак из кога нема излаза – надамо се да ће овом циљу помоћи живе телевизијске дебате посвећене сваком од кандидата за звање ‘Највеће име Русије’, које стартују од средине јесени на телевизијском каналу ‘Русија’.“

Анкетирање јавног мњења спровођено је у неколико фаза. Најпре је предложено 500 имена од којих је посредством гласања требало одабрати њих 50. Затим је од тих 50 одабрано 12 финалиста. После тога је пројекат ступио у стадијум телевизијске реализације: свакој од дванаест историјских личности посвећена је засебна емисија, у којој је дванаест „поротника“ разматрало врлине и мане те личности.

Свака личност имала је свог „браниоца“. Петра Првог бранио је вицепремијер Виктор Черномирдин; Стаљина – један од учесника пуча из 1991. године, генерал Валентин Вареников; Лењина – лидер Комунистичке партије Руске Федерације Геннадј Зјуганов; Менделеејева – академик Сергеј Капица; Достојевског – представник Русије при НАТО-у Дмитриј Рогозин; Александра Другог

– академик Андреј Сахаров; Катерину Другу – губернатор Краснодарског краја Александар Ткачов; портпаролу Државне Думе Сергеју Миронову пало је у део да брани Александра Суворова; уметнику Или Глазунову да заступа Ивана Грозног; песнику Јурију Кублановском да говори о Пушкину; а Митрополиту Кирилу предложено је да брани име Светог благоверног кнеза Александра Невског.

Митрополит Кирил указује на три мотива која су утицала на њега да пристане на учешће у овој телевизијској емисији. Као прво, привукла га је „повезаност идејне замисли нове емисије са искуством хиљадугодишње историје отаџбине“. Друго, „концепција тог телевизијског пројекта поседује веома снажан спознајни и просветитељски потенцијал, који је кадар да будући програм начини подједнако интересантним људима разних генерација и професија, неједнаког образовног нивоа и животног искуства, људима који припадају разним социјалним слојевима и који поседују различита политичка убеђења. За пастира... то је идеална ситуација, јер Реч Божија не зна за појам ‘циљне групе’“. Трећи привлачни моменат састојао се „у могућности сједињавања грађанске, васпитне и моралне димензије задатка са дискусионим обликом популарног ток-шоу програма или, боље рећи, дебатног клуба“. Најзад, Митрополит говори о главном узроку свог давања сагласности да учествује у емисији: „Телевизијски пројекат ‘Највеће име Русије’ чини ми се насушно неопходним савременом

руском друштву које у наше дане пролази кроз одговоран и веома сложен стадијум самоспознаје и самоидентификације, конкретизовања својих садашњих координата у простору најновије историје и дефинисања аксиолошких оријентира за даљи развој.“

Главни потенцијал ове емисије Митрополит Кирил дефинисао је на следећи начин: „Ко је јунак свога доба чији ће спомен трајати вековима, по којим критеријумима се такав човек може препознати међу многим другима и какву поуку из његовог живота и рада можемо данас извући за себе – на ова питања сваке недеље покушава да одговори наша телевизијска емисија коју, судећи по одјецима и реаговањима, мноштво људи ишчекује и гледа са таквим интересовањем о каквом нису ни сањали креатори било ког серијала. Делимично је то одговор и на питање о томе да ли су нам данас потребни хероји.“

Митрополит Кирил веома је озбиљно прихватио своје учешће у пројекту. Име светог благоверног кнеза много је значило за њега лично. У Саборном храму лавре Светог Александра Невског он је рукоположен у све свештене степене, пред моштима тог светог свакога се дана молио у годинама док је студирао, предавао и вршио дужност ректора у Лењинградској духовној семинарији и академији. „Тај Божији угодник ми је веома близак“, – искрен је Патријарх Кирил. „Моје детињство и младост протекли су у Петрограду, где почивају мошти Светог Александра Невског. Имао сам срећу што ми се пружала могућност да често притичем овој светињи, да се молим светом кнезу на месту његовог упокојења. За време школовања у лењинградским духовним школама које се налазе у непосредној близини лавре Светог Александра Невског сви ми, тадашњи студенти, опипљиво смо осећали благодатну помоћ коју је Александар Невски пружао онима који су га са вером и уздањем при-

зивали у својим молитвама. Крај моштију светог кнеза удостојен сам рукоположења у све степене свештенства. Зато је са именом Александра Невског у мом бићу повезано мноштво дубоких емоција.“

Петог октобра 2008. године у телевизијској емисији посвећеној Александру Невском Митрополит Кирил одржао је надахнуту десетоминутну беседу у којој је покушао да

тај лик расветли на такав начин да он постане доступан најширем телевизијском аудиторијуму. Митрополит је своје излагање отпочео од питања: „Како благоверни кнез из далеке прошлости, из 13. века, може постати заштитни знак Русије? Шта уопште знамо о њему?“ Одговарајући на та питања, Митрополит је Александра Невског упоредио са другом дванаесторицом претендата: „Потребно је веома добро познавати историју, неопходно је и имати жив осећај за прошлост да би се разумела савременост тога човека... Пажљиво сам прегледао имена свих. Сваки од кандидата представник је свога сталежа: политичар, научник, писац, песник, економиста... Александар Невски није био представник свога сталежа, пошто је он истовремено био изванредан стратег... човек који је осетио не толико политичке колико цивилизацијске опасности за Русију. Он се борио са конкретним

Св. Александар Невски, новија руска икона (фото: <http://www.eparhia.ru>)

непријатељима, а не са Истоком или Западом. Борио се за национални идентитет, за национално саморазумевање. Без њега Русије не би било, без њега Руса не би било. Без њега не би било нашег цивилизацијског кода.“

По речима Митрополита Кирила, Александар Невски бранио је Русију и православље „веома суптилном и храбром дипломатијом“. Разумео је да је у том моменту било немогуће победити татарску Хорду, која је „два пута Русију завела у црно“, заузела Словачку, Хрватску, Мађарску, изашла на Јадранско море, продрла у Кину. „А зашто он не диже устанак против татарске Хорде?“ – пита Митрополит Кирил. „Да, Хорда је заузела Русију. Међутим, татаро-монголским завојевачима није била потребна наша душа, нити су им били потребни наши мозгови. Татаро-монголима су били потребни наши џепови, и они су извртати те џепове, ➔

али нису атаковали на наш национални идентитет. Они нису били кадри да измене наш цивилизацијски код. Међутим, када се појавила опасност са Запада, када су тевтонски витезови у моћним оклопима кренули на Русију, никаквог компромиса није било. Када римски папа пише писмо кнезу Александру, покушавајући да га приволи на своју страну..., Александар одговара: Не! Он види цивилизацијску опасност, он те оклопнике дочекује на Чудском језеру и разбија их, као што чудом Божијим са малобројном армијом разбија далеко надмоћније шведске бојовнике који су доспели до Неве.“

Александар Невски, по Митрополитовим речима, даје дозволу Монголима да скупљају данак од Руса, препуштајући им „вредности друштвене надградње“: „Он схвата да то није страшно. Моћна Русија повратиће сав тај новац, али неопходно је очувати душу, националну самосвест, националну вољу и неопходно је пружити могућност онога што је наш изузетни историософ Лав Николајевич Гумиљов назвао ‘етногенезом’. Све је разорено, неопходно је сабрати своје снаге. А да нисмо сабрали снаге, да нисмо постигли мир са Хордом, да нисмо зауставили најезду из Литваније, где би Русија била? Нестала би.“ По мишљењу Митрополита Кирила које се заснива на концепцији Гумиљова, Александар Невски створио је мултинационални и мултиконфесионални „руски свет“, који постоји до дана данашњег. Управо он је „одвојио Златну Хорду од велике степе“. Својим лукавим политичким потезима он је „успео да приволи Батија да не плаћа данак Монголима. Велика степа, тај центар агресије против целог света, постала је изолована од Русије захваљујући Златној Хорди, која се почела инкорпорирати у ареал руске цивилизације. То су први издаци нашег савеза са татарским народом и монголским племенама. То су први издаци

наше мултинационалности и мултиконфесионалности. Од тога је све отпочело. Он је поставио темељ таквој егзистенцији наших народа која је предодредила даљи развој Русије као велике централизоване државе“.

Александар Невски, по речи-ма Митрополита Кирила, јесте лик у коме се сабирају многе улоге и квалитети. То је владар, мислилац, философ, стратег, ратник, јунак. Лична храброст у њему је спојена са дубоком религиозношћу: „У критичном моменту, када се морала показати моћ и снага онога ко командује, он ступа у двобој и копљем погађа Биргера у лице... А од чега је све отпочело? Помолио се у Светој Софији у Новгороду. Туђинске војске биле су далеко надмоћније. Какав је ту отпор био могућ? Агонија... Он ипак излази пред своје људе и обраћа им се. Са каквим речима? Није у сили Бог, него у правди и истини! Јесте ли свесни какве су то речи? Колика је то снага!“

Митрополит Кирил Александра Невског назива „епским јунаком“: „Било му је 20 година када је потукао Швеђане, 22 године када је Литванце разбио на Чудском језеру... Млад и леп момак! Снажан... Храбар.“ Чак и његов спољни изглед представља „лице Русије“. Али најважније је то што је као политичар, стратег и војсковођа Александар Невски постао свет. „Боже мој“, – вели Митрополит Кирил, – „да су у Русији после Александра Невског постојали такви свети

Српски и руски патријарх у Храму Светог Саве у Београду, 16. новембар 2014. г.

владари, каква би била наша историја? То је колективни лик у оноликој мери уколико уопште може постојати неки колективни лик... То је наша нада, зато што и данас имамо потребу за оним што је чинио Александар Невски... Даћемо не само своје гласове него и своја срца Светом благоверном великом кнезу Александру Невском – спаситељу и устројитељу Русије!“

Митрополит Кирил бранио је Александра Невског не само у телевизијској емисији него и на интернету и на страницама штампаних издања. Једанаестог новембра 2004. године он ступа у дијалог са телевизијским гледаоцима на веб-сајту пројекта „Име Русија“. Одговарајући на питање није ли избор Александра Невског заправо избор мита, једног филмског лика, легенде, Митрополит Кирил истиче: „Сигуран сам да није. Александар Невски је потпуно конкретна историјска личност, човек који је много учинио за на

шу отаџбину и који је за дуго поставио темеље самог бића Русије. Историјски извори дозвољавају нам да прилично одређено сазнамо много тога о његовом животу и делатности. Наравно, током времена које је протекло од дана упокојења светог кнеза, народ је у његов лик унео и извесне елементе легенде, што још једном сведочи о дубоком поштовању према њему, али сигуран сам да та нијанса легенде не може служити као препрека за то да данас Светог Александра прихватимо као реалну историјску личност.“

Лик Александра Невског, како констатује Митрополит Кирил, „актуелан је за Русију и данас, у 21. веку. Најважнији квалитет који, како ми се чини, у сва времена мора бити својствен власти, јесте безгранична љубав према отаџбини и своме народу. Целокупна политичка делатност Александра Невског инспирисана је управо тим снажним и узвишеним осећањем... Зар постоји „рок трајања“ таквих особина као што су љубав према отаџбини, према Богу, према ближњем, као што је спремност да се живот свој положи ради мира и добробити своје отаџбине? Зар те вредности могу бити својствене само православнима, а бити туђе муслиманима, будистима, Јеврејима, који од давнина мирно живе заједно са нама у мултинационалној, мултиконфесионалној Русији – земљи која никада није знала за ратове на верској основи?“

Говорећи о актуелности лика Александра Невског, Митрополит поставља питање: „Како себе данас доживљавамо? За наследнике које културе себе сматрамо? За носиоце које цивилизације? Од ког момента историје треба да рачунамо своје постојање? Зар је могуће да би се за тај моменат узело тек доба владавине Ивана Грозног?“ Од одговора на та питања, сматра Митрополит, зависи веома много тога: „Немамо права да будемо тикве без корена. Историја Русије почиње далеко пре Ивана Грозног и довољно је отворити би

ло који школски уџбеник историје да бисмо се уверили у то.“

У опширном интервјуу часопису *Тома* Митрополит Кирил, одговарајући на питања о томе да ли херој Русије мора обавезно бити свет и православан, Митрополит Кирил наглашава: „Човек чије се име асоцира са Русијом мора пре свега волети нашу отаџбину. Јер, само онај ко воли Русију, коме је она, да се изразим Блоковим речима, попут суза прве љубави, јесте Рус, а ако неко јесте Рус, он не може да не поштује православље и да му не буде свим срцем благодаран као историјској, државотворној и културно-потпорној религији наше земље. Наиме, Света Русија је душа Велике Русије... Ми говоримо о човеку чије дело је незамисливо без Русије и за којим ће она имати потребе. Такви су, по мом мишљењу, неки обавезни услови грађанског прослављења истинског хероја наше отаџбине“. По речима Митрополита Кирила, „све дискусије у оквирима тога пројекта на овај или онај начин вођене су око три проблема. Први јесте добробит државе и средства за достизање те добробити, питање о односу власти и тираније, о томе да ли се за добробит државе може платити било која цена. Други проблем јесте спровођење реформи, модернизација земље. Може ли реформа сложити нашу кичму, разорити нашу цивилизацијску матрицу, јесмо ли спремни на то? Трећи проблем јесте власт. Највећа достигнућа с једне стране, и лични живот са друге... Може ли лични живот носилаца власти бити аморалан? ‘Име Русија!’ Та три плетива противречности расплићу се само у личности Александра Невског. Једино је он ‘символ Русије!’“

Надахнути апели Митрополита Кирила нису остали без одјека, и на основу резултата гласања путем интернета победио је управо Александар Невски. Многи су то доживели као лично достигнуће и победу Митрополита Кирила, који је са посебном убедљивошћу иступао у телевизијским дискусијама

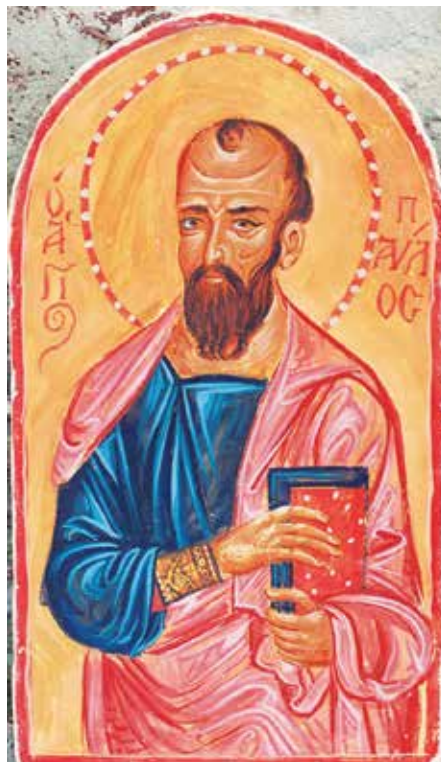
бранећи свога јунака. Сам Митрополит у резултатима гласања видео је знак наде да се у руском народу чува идеал Свете Русије: „Неки данас говоре да је то само разбигра, само једна телевизијска емисија, али у суштини то је нешто далеко веће: милиони људи посведочили су ко је за њих пример, ко мора бити пример за наш живот. И то што је Свети благоверни кнез Александар Невски био назван ‘Именом Русије’, улива наду у наша срца. Ако је наш народ, који је прошао кроз године атеизма, одлучења од вере и Цркве изабрао као пример за себе светог човека, значи да идеал Свете Русије живи у људима, значи да смо очували веру православну коју је бранио Александар Невски. То значи да ћемо са његовим именом ми, руски народ, поћи оним путем који нам Господ припрема.“ Коментаришући резултате гласања, Митрополит Кирил приметио је и ово: „Догодило се нешто веома битно... Говоримо да смо православни народ, да смо православна земља. Како то дефинисати, како то уопште идентификовати? Мислим да је гласање скоро 50 милиона људи посведочило да је управо светост на задивљујући начин после толико година безбожничтва и разарања светиња у нашој земљи остала вредносна доминанта нашег народа. Наиме, када Русију називамо светом, ми у првом реду говоримо о систему вредности у чијем оквиру је управо светост била карактерна морална доминанта која је надилазила све друге вредности.“

Призив ка светости, ка начину живота заснованом на јеванђељским моралним вредностима представља лајтмотив целокупног духовног и просветног рада Митрополита Кирила. Управо зато он је са таквим заносом и ентузијазмом бранио Александра Невског као највећег хероја Русије, оличење њеног моралног идеала.

Са руској превела
др Ксенија Кончаревић

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Св. Апостол Павле, рад о. Зорана Ђуровића
(извор: www.zorandjurovic.com)

„Жалац у тело“ (2. Кор. 12, 7)

др Предраг Драгишиновић

У 2. посланици Коринћанима 12, 7 Апостол Павле пише: „И да се не бих погордио због мноштва откровења, даде ми се жалац у тело, анђео сатанин, да ми пакости, да се не поносим.“ Како разумети ове речи? На шта Апостол мисли када помиње „жалац у тело“ и „анђео сатанин“?

Исказ Апостола Павла у 2. Кор. 12, 7 од давнина привлачи пажњу тумача. Реч је о једном загонетном месту чији смисао није непосредно јасан. Наиме, у контексту одбране од оптужби коју Апостол Павле износи пред коринтским хришћанима, он помиње једно своје мистичко искуство које се одиграло пре четрнаест година (12, 2). Опис овог мистичког искуства Апостол не износи својевољно, већ је принуђен да се осврне на њега, вероватно због тога што су му појединци у Коринту оспоравали способност за мистичке до-

живљаје (12, 11). У нормалним околностима Апостол избегава да се хвали било чиме, да не би неко помислио да је он нешто више од онога што неко види у ње му или чује од њега (12, 6). Међутим, овај пут опис мистичког искуства је изнуђен и Апостол га сумарно износи (12, 2–4), додуше у трећем лицу јединине („знам човека“, 12, 2). Избегавање Апостола да опише мистички догађај у првом лицу показатељ је његове уздржаности у погледу комуникационе релевантности овакве врсте догађаја за његов однос према коринтској заједници. Он

жели да Коринћани у њему виде свога Апостола и проповедника и носиоца крста Христовог (Гал. 6, 17) који, ако већ има нечим да се похвали, својим немоћима ће се похвалити. На тај начин, најпре износећи своје мистичко искуство, потом релативизујући његов значај за свој апостолски идентитет, апостол уводи у своје слабости/немоћи. Једна од њих дата му је у циљу смирења, „да се не би погордио због мноштва откровења“: то је „жалац у тело, анђео сатанин, да ми пакости, да се не поносим“ (12, 7). Апостол се три пута молио Богу – при чему у

броју три треба видети симболику истрајне, свакодневне молитве – да та невоља одступи од њега. Одговор је добио од Господа: „Доста ти је благодат моја, јер се сила моја у немоћи показује савршена“ (12, 9). У том смислу Апостол констатује: „Зато ћу се најрадије хвалити својим немоћима, да се усели у мене сила Христова [...] јер када сам слаб онда сам силан“ (12, 9–10). Ово је, дакле, непосредни контекст у коме Апостол Павле наводи загонетне речи у 12, 7. Место у 2. Кор. 12, 7 има веома богату историју тумачења. Она се углавном може сажети у два главна правца: 1) у питању је нека болест и 2) реч је Апостоловим непријатељима.

Тумачења

Један део тумача сматра да се у наводу „жалац у тело“ ради о извесној болести коју је Апостол имао, а која је била уочљива другима. Могуће је да су појединци у Коринту као аргумент против његовог ауторитета указивали на ову телесну слабост која је наводно неспојива са његовим захтевом да има ауторитет да руководи заједницом и да је поучава. Могуће је такође да су Апостолови противници ту телесну слабост видели као ускраћивање Божије силе Апостолу. Они тврде: „Посланице су му тешке и јаке, а кад је телом присутан слаб је и реч му је ништавна“ (10, 10). Можда је због тога Апостол довео своју слабост телесног присуства у директну везу са својом болешћу, показујући да га она не спречава да има мистичка искуства. У том смислу би појашњење „анђеосатанин“ имало функцију да порекло болести веже за демонске силе, а не за Божију вољу. Коначно, „жалац у тело“ је дакле болест демонског порекла, али по Божијем допуштењу. Она има педагошку улогу у животу Апостола, увек га подсећајући на крст Христов и спречавајући га да се горди многим даровима које је добио од Бога.

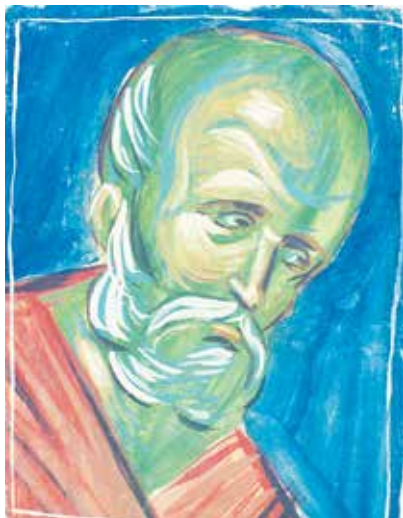
Један број тумача верује да реч „жалац у тело, анђеосатанин“ треба разумети као метафору за невоље које Павле трпи од својих непријатеља у Коринту. У том смислу би „жалац у тело“ био метафора за све оптужбе и непријатељства, док би „анђеосатанин“ била метафора за Павлове непријатеље. Погледајмо изблиза оба наведена тумачења текста.

Болест

Када је реч о евентуалној болести Апостола Павла, износила су се многа мишљења. Да ли је Апостол Павле био неугледна појава, са препознатљивим знацима неке болести или телесне слабости? На ово питање је немогуће одговорити, из простог разлога што нам није сачуван ни један опис апостолове спољашњости. Једини опис његовог телесног изгледа из античког периода сачуван је апокрифним Делима Павла и Текле: „Он је видео Павла да долази, једног човека, омаленог раста, ћелаве главе и кривих ногу, господског држања, са сраслим обрвама, испупченим носом, пуног самилости; он му се час привиђао као човек, час као је задобијао обличје анђела“ (*Acta Pauli et Theclae* 3). Ако је веровати овом опису, а могуће је да је он заснован да старијим усменим традицијама, ничега посебно необичног није било у Апостоловом изгледу. Он чак одаје утисак живахног човека. Уопште, нема доказа да је Апостол Павле већ својим пуким физичким присуством одавао утисак болесног човека. Често се, пак, среће тумачење да се Апостол у 12, 7 осврће на болест очију коју је имао, односно на слабовидост. Ова претпоставка се темељи углавном на извештајима у Гал. 4, 13–19 и 6, 11. Ту, наиме, Апостол говори да је у Галатији први пут проповедао због слабости тела и наставља: „Јер сведочим да бисте када би било могуће, извадили очи своје и дали мени“ (Гал. 4, 15). С друге стране, Апостол је својеручно потписао посланицу

великим словима: „Видите како вам великим словима написах својом руком“ (Гал. 6, 11), што се узима као последица слабог вида. Иако је чињеница да се Апостол први пут задржао у Галатији „због слабости тела“ и да је имао „искушење на телу“, мало је ослонца за тврдњу да се радило о болести очију. Гал. 4, 15 се, пак, може разумети као хипербола, у смислу да је гостопримство болесном Павлу било такво да би му Галати дали и оно најдрагоценије што имају, своје сопствене очи. Постоји такође претпоставка да је Апостол Павле имао проблем са муцањем, да није могао да говори разговетно. Ово тумачење буквално схвата пребацивање противника у Коринту да је Апостолова реч „ништавна“ (10, 9–11), као и Павлове речи: „Јер ако сам невешт у речи, нисам у знању“. То би значило да Апостол оно што пише не може да подржи у говору, пошто има неку говорну ману. „Ништавност“ и „невештост“ у говору су тексту уско везани за писану реч, за посланице (тако се повлачи аналогија написано–изговорено), те се не морају нужно односити на телесни хендикеп. То се може односити на помирљивост Апостола и спремност да опрости и наново разговара са заједницом о својим ставовима које је изнео у писаној форми. Апостол пише Коринћанима: „не тражим ваше, него вас“ (12, 14) што показује да му је првенствено стало до људи и односа са њима. Овај моменат су појединци могли видети као слабост: од великог ауторитета из посланица постаје слаб и снисходљив у живој речи. Коначно, у Делима апостолским је Апостол Павле у сећању Цркве остао као вешт говорник и проповедник. Сходно томе, претпоставка о говорној мани је тешко одржива. У средњовековној егзегези на Западу постојало је тумачење да Апостол „жалац у тело“ користи као метафору за телесна искушења. Ово тумачење је највероватније проузроковано латинским преводом ове синтагме: *stimulus carnis*. Ово тумачење ➔

Апостол, рад о. Зорана Ђуровића

треба у потпуности одбацити, пошто контекст у коме се речи „жалац у тело“ појављују одређује значење: зар би Апостол у контексту одбране од приговора противника наводио телесна искушења као легитимну слабост кроз коју се у њега усељава сила Христова (12, 9)? Ово тумачење може лепо илустровати како то изгледа када тумач учитава можда свој сопствени проблем у текст. Неки тумачи су сматрали да им од помоћи може бити консултација са лекари-ма. Тако се срећу тумачења која, уз помоћ лекарских мишљења, на овом месту дијагностицирају ендogene депресије од којих је Апостол боловао. Ова тумачења су до те мере произвољна и истргнута из текстуалних законитости да их не треба даље коментарисати. Један од конкурената да „протумачи“ метафору „жалац у тело“ је често била епилепсија. Јасно је да ни ово тумачење нема текстуалну потпору, већ се базира на општем искуству да епилептична стања прате мистичка искуства која је Апостол евидентно имао. Ово тумачење је, као и претходно наведена, чисто хипотетичког карактера. Резимирајући приступ да је „жалац у тело“ метафора за неку болест можемо најпре рећи да нема поузданих сазнања о Апостоловом здравственом стању. Највероватније се радило о некој болести или телесној слабости, али се не може поуздано знати о чему тачно.

Неки посредни закључци у погледу Апостоловог здравственог стања указују на то да болест коју је имао није била толико озбиљна. Човек који је готово целу деценију провео на мукотрпним путовањима, самостално се бавећи занатом, који је при томе повремено затваран и био изложен различитим врстама злостављања, морао је бити у основи доброг здравља или су, пак, његови здравствени проблеми били минимални, у сваком случају нису га онемогућавали да неуморно путује, проповеда и чак прави планове да путује у Шпанију, на један од крајева тада познатог света.

Непријатељи

Један део тумача одбија да у речима „жалац у тело, анђеосатанин“ види болест, већ сматра да су оне инволвиране у полемику са противницима, те их стога треба схватити као метафору управо за њих. „Жалац у тело“ су оптужбе и приговори, а „анђеосатанин“ збирна именица за Апостолове противнике у Коринту. Ово тумачење, иако наизглед произвољно и чудно, има извесну потпору у тексту. У 2. Кор. 11, 13–14 Апостол се осврће на своје противнике: „Јер су такви лажни апостоли, лукави посленици, који се претварају да су апостоли Христови; и никакво чудо: јер се сам сатана претвара у анђела светлости.“ „Анђеосатанин“ из 12, 7 се у оквиру овог тумачења доводи у везу са „сатаном“ претвореног у „анђела светлости“. Кључни моменат је не толико „жалац у тело“, колико „анђеосатанин“ који се доводи у везу са 11, 14. Изнесимо само три приговора овом тумачењу. Прво, опис у 12, 7 је суштински везан за догађај описан у 12, 1–4, који се догодио пре 14 година. „Жалац у тело“ је нешто што мучи Павла одавно, много пре сусрета Павла са проблемима у Коринту. Друго, позивање на 11, 13–14 у циљу заснивања овог тумачења није без проблема. У тим стиховима Павле

не назива своје противнике анђелима/весницима, већ је анђеосатанин оно у шта се сатана претвара у циљу да превари. Уопште, Павле никада не назива своје опоненте анђелима/весницима. Циљ ових стихова је да укажу да није све онако како се чини: „претварање“ злог у добро у циљу преваре је нешто што се догађа на више нивоа постојања. Треће, необично је да Павле употреби једину „анђеосатанин“ (12, 7) као метафору за противнике у Коринту. Зар се не би пре требало очекивати да употреби множину, коју по правилу употребљава када реферише о противницима, нпр. „анђели сатанини“? Укратко: ово тумачење се чини најмање вероватно, пошто не пролази елементарни егзегетски тест.

Болест као дар слабости

На основу свега наведеног може се закључити да „жалац у тело, анђеосатанин“ указује на неку непознату болест демонског порекла коју је, пак, Апостол духовним сагледавањем преосмислио да буде знак Христовог присуства у њему. Важније, пак, од домишљања коју је болест Апостол могао имати је да се сагледа начин на који се Апостол носио са тиме. Он је, на име, молио Господа да га ослободи тог терета, али је кроз духовна сагледавања дошао до смисла свог телесног страдања: оно има педагошку димензију која га чува од тога да се горди и поноси ониме што му је дато, увек га изнова подсећајући на пропадљивост и пролазност тела које се саображава крском страдању Господа Исуса Христа, као што и сам каже на једном месту: „Јер наша пролазна и мала невоља припрема нам преизобилно и неизмерно вечно богатство славе, нама који не гледамо на оно што се види, него на оно што се не види; јер је ово што се види привремено, а оно што се не види вечно“ (2. Кор. 4, 17–18). Док је, пак, у телу, слабост је слава и моћ, јер крст Христов обзнањује (2. Кор. 13, 3–4). ■■

Почело испитивање Студеничке плаштанице

Овог лета, са највећом пажњом и уз полицијску пратњу, извршен је транспорт једног предмета од манастира Студенице до Народног музеја у Београду. О каквом се предмету ради?

Плаштаницу Антонија Ираклијског је донела у Србију деспотица Јелена. Њен муж, деспот Јован Угљеша Мрњавчевић, владао је облашћу Сера, на јужном делу Балкана, најпре као савладар Душанове удовице Јелене – Јелисавете, а затим самостално (1356–1371), до његове погибије у Маричкој бици. Јелена се након тога замонашила и надаље је позната као монахиња Јефимија. Дошавши на двор кнеза Лазара са собом је понела *Плаштаницу* коју је, лично или преко своје рођаке кнегиње Милице, предала манастиру Студеници. Јефимија, која је једна од првих песникиња у Европи, била је велики познавалац и поштовалац везиљске уметности. Своју Похвалу кнезу Лазару извезла је златом на покрову за мошти кнеза Лазара (данас у Музеју СПЦ у Београду).

Студеничка плаштаница је ремек-дело византијске везиљске вештине из друге половине 14. века. Везена је златном и сребрном жицом и разнобојним концем на пурпурној свили. На њој је приказано Христово тело које окружују четири анђела који носе рипиде док пети анђео лети изнад Христа. У доњем делу је извезен натпис на грчком у коме се Антоније моли за спас своје душе: „Као разбојник исповедам ти ‘помени ме Господе у Царству своме’. ‘Заиста ти кажем, данас ћеш са мном бити у рају’“ (види: Лк. 23, 42–43).

У угловима натпис: „Помени Господе душу раба свога Антонија Ираклијског“.

Предузимање мера заштите

Овог лета је формирана комисија за заштиту *Плаштанице* коју чине: представници Музеја СПЦ и манастира Студенице, Министарства културе Републике Србије, Републичког завода за заштиту споменика културе, Народног музеја у Београду, Музеја примењене уметности у Београду уз координацију Народног музеја Краљева.

Плаштаница је по музејским критеријумима предмет нулте категорије (највећа вредност). Она се од

Студеничка плаштаница, друга половина 14. века.

Комисија прегледа пољеђину Плаштанице

После погибије деспота Јован Угљеше Мрњавчевића у битци на реци Марици 1371. године, његова жена Јелена се замонашила добивши име **Јефимија**. Она је, лично или преко своје рођаке кнегиње Милице, предала *Плаштаницу* манастиру Студеници.

средине 80-тих година налазила изложена у манастирској ризници. У Народном музеју управо тече процес истраживања, који ће се наставити као процес конзервације. Када се исти заврши Плаштаница ће бити враћена у Студеницу и смештена у витрину са контролисаним климом и влагом (на чему ради Народни музеј Краљево). Пројекат заштите води Жељка Темељински, виши конзерватор Одељења за конзервацију и реставрацију Народног музеја. Тамо је пре неколико дана, уз присуство игумана Студенице Архимандрита Тихона и представника осталих институција, одржан састанак Комисије, која је погледала предмет. За сада је посебно откриће квалитет сомота, јер су на њему, у траговима, пронађени до сада непознати мотиви.

В. Вукић

Ел Греко пре Ел Грека

Милена Стефановић Саји

Доменикос Теотокопулос у свету познатији као Ел Греко (El Greco), један је од старих мајстора који ужива широку популарност.

Изложбама у 2014. у свету се обележава 400 година од сликареве смрти. Свака музејска поставка има свој одређени концепт којим представља овог образованог и јединственог уметника критске школе и епохе маниризма, чије сликарство није било у моди две стотине година после његове смрти, али је поново откривено као прототип модернизма почетком XX века.

На измаку године обележавања, Византијски и хришћански музеј у Атини отворио је изложбу са фокусом на уметников период живота пре одласка са Крита. Сакупљене су вредне колекције из иностранства и саме Грчке, са којима ће посетиоци моћи да се упознају од 4. децембра 2014. до 31. марта 2015. године, под називом „Доменикос Теотокопулос пре Ел Грека“.

Изложено је око 200 експоната: из области свакодневног живота, верских и световних предмета, архивске грађе, рукописних, штампаних књига (преко тач скрина (touch screen) прелиставају се странице), археолошких ископина и одређен број изузетних икона.

Циљ изложбе је осветљавање друштвеног и уметничког окружења Крита XVI века у коме се фор-

мирала личност младог Доменика Теотокопулоса и које је утицало, како истичу у музеју, на његове уметничке изборе.

Поред Теотокопулосових, представљени су радови његових савременика, постављених у три тематске целине.

Прва представља пројекат мапирања трговинских путева, војних сила, економске структуре, рурално–урбаних и религијских односа.

Следећа је уметникова околина, општа културна клима, читање уметничког и космополитског окружења критских градова, са нагласком на критско сликарство које комбинује византијску и западну традицију. Последњи део изложбе садржи преглед специфичног стила и занимљив дијалог са сликарима као што су Михаило Дамаскинос и Георгије Клоцас, за кога се мисли, не без основа да је био први учитељ младог Доменика.

Сликар, вајар и архитекта, рођен је као Доменикос Теотокопулос 1541. на острву Криту, а стварао у Хераклиону (Кандија). Био је школован и оформљен зограф–сликар када је као млетачки грађанин у својим двадесетим отишао у Венецију да би се даље развијао. Затим, 1570. одлази у Рим и после седам година, стиже у древну престоницу Шпаније, Толедо где је провео скоро четири деценије свог живота, где и умире 1614. године.

После пада Цариграда 1453. настају нове историјске околности по грчко становништво. Од тада они живе као поданици Отоманског царства и Млетачке републике. Одређена толеранција Млечана према локалном становништву и повољније околности утицали су на Грке да сачувају свој културни идентитет и буду у упознати са интелектуалним и уметничким трендовима Западне Европе.

Оличење духа заједништва Грка и римокатолика у јавном животу представљала је чудотворна икона Богородице Месопандитисе (Посреднице; итал. Madonna della Salute). Након пада Крита пренета је у Венецију, где се и данас налази на главном олтару Цркве Santa Maria della Salute.

Архивска грађа пружа обиље података и лакши увид у настанак и развој поствизантијске школе иконописа, хронологије рада младог Доменика и његов однос са Клоцасом.

Критски градови развијају се у моћне трговачке центре, и присутна је велика концентрација сликара, како грчких тако и италијанских, посебно из околине Венета. У тим околностима развио се специфичан језик критске школе са својим иконографским правилима, која су се преносила са мајстора на ученика. Сви су се они држали начела преузетих из

византијског предања и додавали мотиве италијанске уметности. Могли су да раде на оба начина, грчки (*maniera greca*) и италијански (*maniera latina*), да их комбинују, као што је то радио и Доменико, већ према захтевима наручилаца из свих друштвених слојева различите провинције.

На изложби је представљена икона из Музеја Старе српске цркве у Сарајеву. У Византијском музеју наглашавају њен велики значај и она се по први пут, ексклузивно, излаже у Грчкој и као први предмет културне баштине који је изашао ван граница нове државе.

Овај иконографски рад који Панајотис Вокотопулос приписује Георгију Клоцасу, представља наос једне православне цркве на Криту са иконостасом и верницима на проповеди, а при дну су додате сцене из Страшног суда, иначе омиљена Клоцасова тема. Икона је значајна поред иконографских иновација при стварању нових садржаја, и због тога што показује историјску реалност друге половине XVI века и одражава идеје тог времена.

Поред ове иконе, издваја се и познати грчки Кодекс из Марчијане, библиотеке у Венецији, са Клоцасовим изузетним повезом и виртуозним минијатурама које илуструју библијске и историјске личности. Састављан од 1590. и 1592. кодекс има разноврстан садржај и представља повест људског рода од Адама и Еве до Христовог рођења, историјских збивања до 1590. везаних за Крит и Кипар, а последњи део говори о доласку антихриста, крају света и Страшном суду.

СТИЦАЈЕМ ратних околности, код нас се налази икона која се приписује Доменику Теотокопулосу, настала вероватно за време сликаревог првог боравка у Венецији. Стигла је 1991. у Народни музеј у Београду из бенковачке Цркве Св. Јована, сасвим непозната Икона Богородице Утешитељке – *Madre della Consolazione*. Након чишћења и конзервације, анализом ико-

нографског садржаја и особеног рукописа препознат је рад чувеног сликара. У *Зборнику Народног музеја XVI/2* Аника Сковран каже: „То нам је дало прилику да сагледамо довитљивост и вештину Ел Грека да изналази различите варијанте у детаљима садржаја истих сликаних тема. Интересантна је истрајност у његовој привржености одређеним библијским сликама којима се непрестано враћа: Благовести, Визитационе [= *Сусреш Јелисаветине и Марије*], Ваведење Богородице, Рођење Христово и друге, присутне на бенковачкој икони и многим касније насталим платнима у Шпанији.“

На каснијим Ел Грековим радовима, могу се сагледати одређени елементи византијске православне уметности. Павле Клемен каже да се то се огледа у коришћењу православних предлога, делима која дају утисак димензионалности уместо тродимензионалности западне ренесансе и понављању истих тема. Неоплатонистичке идеје у уметности и одбацивање натурализма доприносе његовој посебности. Издужене пропорције тела, по којима се издвајао, исто тако одају карактеристику византијског иконописа, мада, научници на Западу склони су да то припишу астигматизму.

Да је Ел Греко је био повезан са византијским наслеђем види

Слике:

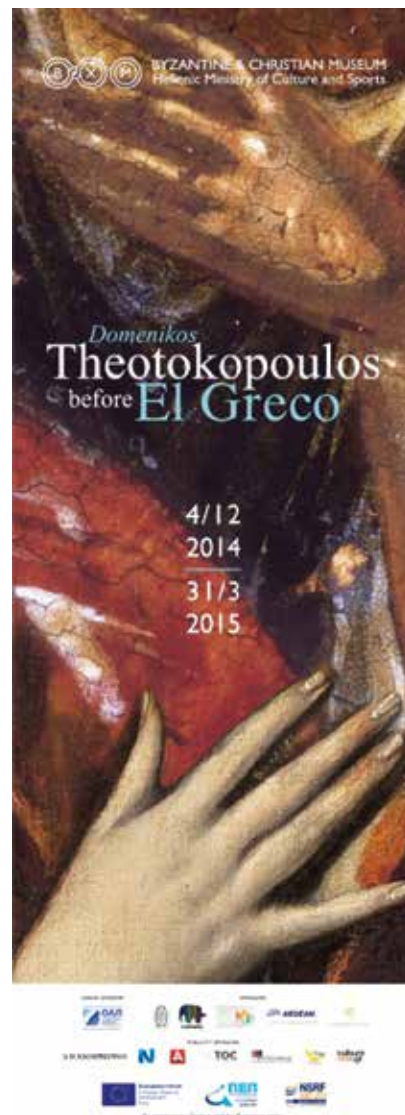
Сл. 1. Д. Теотокопулос, Успеоње Богородице (једно од три дела за које се сматра да су настала на Криту), Црква Успења у Псаријани, Ерумполи, Сирос, пре 1567.

Сл. 2. Г. Клокас, Литургија праведних и паклене муке грешних (Проповед у храму), око 1600.

Сл. 3. Бенковачка икона Богородице Утешитељке, уоквирене са три стране са дванаест сцена из мариолошког циклуса (1567?)

Сл. 4. Плакат (банер) изложбе

Сл. 5. Потпис Доменика Теотокопулоса

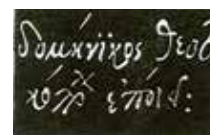

се и по инвентару његове библиотеке.

Осим на латинском, италијанском и шпанском, имао је наслове на грчком, од којих осам религиозног садржаја и сви припадају православном богословљу. То су поред Старог и Новог Завета, Беседе Св. Василија, О небеској хијерархији Дιονисија Ареопагите, проповеди Јована Златоустог, Јустин Мученик и други. Није било наслова западних светих отаца.

Он сам је писао расправе о сликарству које нису сачуване.

Није заборавио своје порекло и готово увек се потписивао грчким алфабетом – „сликао Доменикос Теотокопулос“.

– Сећање на мученике страдале у Великом рату –

Надгробни споменик мученика бешчанских (проте Светозара Дујановића, Данице Јовановић и других) на гробљу у Бешки (ФОТО: Фото Љупко)

Мученици бешчански

Горан Груловић

„Не бој се, ја сам Први и Последњи. И Живи, и бејах мртав и ево жив сам у векове векова, и имам кључеве од смрти и од пакла. Напиши, дакле, што си видео, и што јесте и што ће бити после овога.“ (Отк. 1, 17–19)

Дана 6. септембра 1914. године српска војска је ушла у Срем. Немци су бежали ка северу и Новом Саду. Српски народ Бешке се обрадовао доласку српске војске, зграда општине је била осветљена и постављена је бела застава. Стављали су упаљене свеће у прозоре својих кућа, а била је спремна храна и пиће за ослобођење. Нажалост, српска војска се морала повлачити.

Неколико дана потом, 10. септембра, у Бешку су стигли аустријски официри и војници. Сви Бешчани су позвани да дођу у центар Бешке и више од 50 најугледнијих мештана је било ухапшено. Одведени су у затвор

на Петроварадинску тврђаву, а све су их 12. септембра аустроугарске власти осудиле за велеиздају. Њих шесторо су били стрељани. Елита Бешке је била посечена, а Господ их је изабрао да буду сведоци нашега времена.

Последње речи Данице Јовановић су биле: „Живела Србија!“ Данас нама њене речи, речи прве академске сликарке са простора српске Војводине која је завршила академију у Минхену, изгледају значајније него онда када су изговорене. Нама, у савременој Србији, када живимо у демократији, би требало да ње не речи, као и њено дело, буду светионик. Србија је много преживела и пропатила кроз исто-

рију, сада је време да се сетимо наших мученика који добро трку завршише и венац мучеништва задобише.

Ове године по први пут у Бешки су прослављени Дани Данице Јовановић, наше сликарке и великог борца са српску идеју. Даница Јовановић је тек завршила академију када је стрељана, а иза себе је оставила око стотинак ликовних дела која сведоче о вишетаљентованој сликарки и великом родољубу. Као студент је у Минхену била благајник Србадије, патриотског удружења, тако да је била вероватно праћена од стране аустроугарске полиције још у Минхену и био је потребан само повод да се ухвати и

Имена Бешчана стрељаних 12. 9. 1914. године

Протојереј Светозар Дујановић – свештеник
Даница Јовановић – академска сликарка
Милан Варићак – студент ветерине
Владимир Марковић – бележник
Владимир Рац – ратар
Светозар Бојић – кројач

као српски патриота стреља, што је учињено 12. септембра 1914. године. Више о њеном животу и раду јавност је могла да сазна на изложби у Дому Војске Србије у Београду која је одржана од 20. августа до 20. септембра ове године. Поставка изложбе је сада у Новом Саду у Галерији Павла Бељанског, а постављена је у сарадњи са Матицом српском. Треба напоменути и да је, поред свега осталог, Даница била веома црквена, тако да је била појац и пријатељ са протом Светозаром Дујановићем који је пострадао заједно са њом.

Друштво српско-грчког пријатељства у Бешки је од свога оснивања 1993. године, поред хуманитарног рада, као главну културну активност имало промоцију и презентацију широј јавности Србије велики значај и дело Данице Јовановић, помало заборављене сликарке чије стваралаштво тек долази у жижу интересовања. Одржано је до сада 8 ликовних колонија са именом Данице Јовановић, а ове године је Друштво српско-грчког пријатељства заједно са ОШ „Браћа Груловић“ покренуло пројекат „Дани Данице Јовановић“.

Током Дана Данице Јовановић, од 12. септембра до 28. септембра, организован је низ активности, а пре тога су деца из локалне основне школе кроз часове и помоћу презентације упозната са делом мученице и сликарке – презентацију је спремила учитељица Слађана Боројевић, члан Друштва српско-грчког пријатељства.

Поводом стогодишњице страдања, 12. септембра 2014. године одслужен је парастос у цркви, коме је присуствовала директорка ОШ „Браћа Груловић“ др Нада Џамић Шепа са другим запосленима. Затим је истог дана у ОШ „Браћа Груловић“ отворена дечија изложба на тему стваралаштва Данице Јовановић, на којој је сликарка Јелена Тишма ауторима најбољих дечијих радова доделила награде Галерије Павла Бељанског. Др Јасна Јованов је 26. септембра одржала предавање о овој заборављеној сликарки, а 27. септембра је у Дому културе у Бешки била изведена представа под називом „Даница, кратки сан о летењу“ у режији учитељице Радене Лончар, по тексту Александра Мијалковића из Инђије.

Као круна подсећања на наше мученике служена је Света Литургија којом је начествовао Његово Преосвештенство Епископ сремски Г. Г. Василије, уз саслужење свештенства. После Свете Литургије одржана је литија до спомен-бисте Данице Јовановић, где је одслужен помен пострадалима 12. септембра 1914. године и одржан пригодан програм. У програму је учествовао хор ОШ „Браћа Груловић“ са наставником музичког васпитања Валентином Боћан, Младен Шкорић, на хармоници, са својим ученицима из Сланкамена, и деца са веронауке. Песме које су извођене подсетиле су на славу српске војске коју је она стекла у време Великога рата.

Биста Данице Јовановић у бешчанском парку (ФОТО: Фото Љупко)

Требало би посебно напоменути да је Српска православна парохија при Храму Ваведена Пресвете Богородице у Бешки, на челу са протојерејем-ставрофором Брацом Санчанином, заједно са друштвом Стара Бешка ове године учинила велико дело за нашу историју и културу пошто су све књиге из архиве сређене и основана је библиотека са именом мученика протe Светозара Дујановића, тако да у библиотеци постоје и књиге штампане пре више од три века. Свима нама је то подсећање да нема будућности без схватања и разумевања наше прошлости, јер времена у Христу као да нема, сви смо повезани благодаћу Васкрслога Богочовека.

Нека је слава и хвала нашим мученицима – протојереју Светозару Дујановићу, Даници Јовановић и осталима који сведоче да они који умиру у Христу не умиру, јер у Богу нема мртвих. ■■

– Пре сто година –

Седница у Ваљеву

Живорад Јанковић

О току седнице постоје две верзије наративног порекла, које се више искључују него што се допуњавају.

Један од догађаја из ратне 1914. године, где је очита несразмера наводне важности скупа и оскудне изворне подлоге јесте заједничка седница Владе и Врховне команде у Ваљеву. То доводи до „шаренила“ како у тумачењу тако и у каснијем писању. Сусрет је одржан на Митровдан и вероватно има за циљ да драматичној ситуацији војске на фронту да званичнији карактер. Директних извора нема већ се са знаје посредно, преко накнадно написаног и усмено посведоченог од неких присутних.

Влада је имала свог човека при команди и преко њега пуни увид у рад војске. Свесна је тежине стања и чини што год може за набавку артиљеријске муниције због чијег недостатка и наступа тако тешко стање. Војвода Путник као начелник излаже разлог повлачења. „Нису могли издржати кишу граната мерзера и великих топова којима аустријска војска у изобиљу располаже а наша одговара тек на њихов стоти метак“.

О току седнице постоје две верзије наративног порекла, које се више искључују него што се допуњавају. Чак и кад се неко определи за сведочење које потиче од тадашњег министра војног Душана Стефановића – што се претежно чини – остаје питање необјашњивог обрта у понашању војводе Путника – од излагања у крајње депресивном тону прелази у младалачку одлучност

и спремност за борбу до Бевђелије. То је само усмено посведочено и оставља утисак да је реч о механичком спајању делова приче уз одсуство смисла.

Нису посредни само тешкоће око утврђивања чињеница поводом скупа. Долазе и заплети у тумачењу. Јасно је да седница има неку поруку: „По свему судећи Путник је само томе и тежио. Желио је да изврши што јачи притисак на Владу како би се што одлучније ангажовала око набавке муниције. Због тога је пошто је саслушао став владе, изјавио да ће водити рат докле год се може „па макар нас сатерали до Бевђелије“. То би био смисао седнице по једнима, док по другима циљ је сасвим друге природе, али се не слажу шта би то могло да буде.

И француски изасланик сумња да Врховна команда притиска Владу, већ да је обратно. Борба Владе око набавке траје и пре Ваљева и није тачно да тек сад почиње. Као што обично бива у дипломатији – речено се скоро увек прима и тумачи у потпуно обрнутом смислу. Затим долази стална готовост да се казано „повуче“ и прогласи за фаму.

И драматичност и мистификација седнице су сувишне – помоћ је на путу, помиње се неколико десетина хиљада граната. То лаику изгледа много и стварно је вредно јер доноси преокрет и потпуни успех српске војске. Кад се погледа ко-

лико Аустрија расипа онда је то скромно. По извесним подацима, супротна страна троши дневно и по пет хиљада пројектила само на једном сектору. За све време битке, где се урачунава и вишедневно повлачење и потом до српског наступа може се само претпостављати о количини потрошене муниције.

Јак аргумент је у томе што Србија веже јаке аустријске снаге. Пошто набавка муниције више није спорна, српски апел је овом приликом више усмерен у другом правцу: „Ако би руска војска учинила диверзију на југу Маџарске – или ако би руска војска до 50–60 хиљада са муницијом и топовима дошла Дунавом до Кладова – много би олакшала ситуацију...“ Молба је одмах одбачена пошто је по мишљењу руске стране то неизводљиво, што је Живојин Мишић од почетка претпостављао.

Већ 10. новембра престолонаследник Александар пише руском цару између осталог: „Помажући нас наши пријатељи учинили би услугу сами се би јер ове аустријске снаге неће моћи да се пребаце на друга војшта пре него што потуку српску војску.“ Ретко се говори да је сам Александар као врховни командант дуго времена провео у близини фронта и обиласку положаја са Живојином Мишићем даље и од Крагујевца и од Ниша. Не смета му ни што због Мишићевог надвизивања током ноћи

преко телефона често не може да спава. Осетио је да је то највреднији човек српске војске и зато хита да му после успешног преокрета додели највеће признање – чин војводе.

Изворна подлога која је претежно наративног карактера не може да се усагласи да би се дошло до основних чињеница. У таквим условима, има ли могућности трагати за неким смислом по методу научног испитивања?

Стидљиво се говори о неком помињању склапања сепаратног мира. Наивни Срби сувише једносмерно прилазе стварима и схватају црно-бело. Они сматрају, док рат траје нема додира са другом страном пре коначног решења. Њима као и сваком малом народу стран је и недостижан прагматизам великих сила које већ од почетка па кроз цело трајање оружаних сукоба преко неутралног терена испипавају пулс друге стране и спремни су на прекид чим се појаве или понуде повољни услови. „Главни Генералштаб предлаже да се затражи мир са Аустријом или да се објави обустава одбране кад нема муниције. Кабинет ће пре уступити него што ће поћи тим путем...“ О условима рада српских представника говори упутство Пашића Спалајковићу, посланику у Русији: „Моли те најскромније и најпонижније. Пробајте поново, молите како знате да ће молба саслушана и примљена бити“.

Није јасна ни толика мистерија око датума седнице која се креће од разлике једног дана па преко читавог месеца, чак и целе године. По оцени писца романа *Време смрти*, ово је један од „два догађаја која су детерминисала судбину српског народа у двадесетом веку... заједничка седница српске владе и Врходне команде српске војске у Ваљеву 8. или 9. октобра (није утврђен тачан датум) у данима најдубље кризе српске одбрамбене моћи пред аустроугарском агресијом...“ Писцу

је познато да је датум неухватљив али то му не смета да „промаши“ цео месец. Томе се може додати необјашњив поступак приређивача зборника из 1985, где се уз помен Ваљевске седнице среће одредница „8/21. новембра“ што сугерише да је то било 8. по старом календару, а тад је Ваљево било већ окупирано. Још је нејасније зашто се у споменици из 1989. седница веже за време пре 5. новембра. Реч је о Пашићевом писму. „Сад се враћам из Ваљева где смо били на позив Врховне Команде а по жељи Главног Генерал-Штаба и где смо држали министарски савет под председништвом Престолонаследника и у присуству војводе Путника, његовог помоћника генерала Мишића и шефа оперативног одељења пуковника Живка Павловића.“ Затим у често коришћеној научној публикацији седница се доследно ставља у 1915. годину – ако је и грешка посредни, она се доследно спроводи. Кад је толико „нереда“ око коришћења датума у којој мери се онда може говорити о познавању суштине? И кад се неке ствари „дословно“ приме иде тешко, а кад се трага за „дубљом“ поруком помисли се на много чега.

Тек преко текстова извештаја дипломатских представника може да се прати како је дотур муниције већ почео и да постоје стварни изгледи за још веће пошиљке. Тако Ј. Јовановић службеник Министарства бележи 31. октобра да ће до 14. новембра стићи 20 хиљада граната. Тад се не зна какве тешкоће се морају савладати до њихове примене. Процена није далеко од реалности. Посланик из Атине јавља 14. новембра да је

Дивизијски генерал Живко Павловић (1871–1938), пуковник српске војске за време Првог светског рата (фото: <http://scr.digital.nb.rs/> / <http://sr.wikipedia.org>)

претовар муниције почео. За довоз од Атине до Солуна је требало око недељу дана. До Ниша је то стигло око 22. новембра. Тек накнадно се наилази на податак и о ранијим пошиљкама. „Примљена је у Крагујевцу 24. октобра – по нашем календару (6. новембра по новом) – и муниција за брдске брзометне... топове које је француска влада реквирирала и нама уступила“. Ту се наводе замашне цифре и на њима почива оптимизам упућених. Прецизније датовање није могуће. Стварни актери говоре по сећању и оквирно.

Од седнице у Ваљеву до противудара на Сувору прошло је више од три седмице. Да су од савезника добијене гранате биле исправне, то време било би свакако краће. Колико би било краће, на основу штурих и успутних вести није могуће рећи. Самим тим не може се одредити ни могућа линија са које би тај удар почео. Извесно је да би она била испред оне са које се стварно почело 20. новембра (по старом).

– Сто година од почетка Великог рата –

Београд у децембру 1914: краткотрајна окупација и херојско ослобођење српске престонице

др Александар Раковић

Београд је у потпуности ослобођен 15. децембра 1914. а *Политика* је 21. децембра 1914. (по старом календару 8. децембра 1914) дала своје виђење ових догађаја. Краљ Петар Карађорђевић био је међу првима који су ушли у град још док су трајале борбе.

Аустроугарски агресор је скоро пола године изну-ривао српску престоницу непрестаним бомбардовањем. Страдали су многи цивилни циљеви, а погођени су Београдски универзитет и Народни музеј. Српска војска се почетком децембра 1914. стратешки повукла из Београда и препустила је град аустроугарском агресору који је 2. децембра 1914. ушао у град.

Према писању Анрија Барбија, француског ратног извештача, у Београд је прво ушла претходница у којој су била двојица официра аустроугарске војске словенског порекла. У град су ступили обазриво како би видели да ли су Срби припремили заседу. Када су се уверили да су улице отворене за улазак окупационих снага, истакнута је жуто-црна заставица Аустроугарске.

Упркос томе што улазак аустроугарских снага „није имао ничега тријумфалног“, мађарска штампа је извештавала да је Београд заузет „јуришом са бајонетима“ и са „омамљујућим ентузијазмом“. Тим поводом Будимпешта је била украшена заставама а куће осветљене у знак пада Београда. Барби пише да су Мађарице и Бечлијке „дотрчале“

у окупирани Београд да „шармирају“ аустроугарске војнике.

У римокатоличкој цркви у Београду служена је миса на којој су аустроугарски официри положили заклетву „да ће се сви од реда пре убити него што ће напустити Београд“. Тек потом је приређена аустроугарска војна парада београдским улицама. Седиште врховног команданта окупационих оружаних снага смештено је у хотел Москва, вишем официрском кадру дата је зграда хотела Балкан, а нижи официрски кадар смештен је у друге локале.

Аустроугарски окупатор је гарантовао мир грађанима Београда али се тога није придржавао. Како се приближавало ослобађање града, како је српска војска све више претила, аустроугарски режим у Београду био је строжи па потом бруталнији. Широм града су спровођене рације, хапшене су жене и деца, 1.200 људи је одведено да буду таоци, рањени српски војници одвођени су из болница као заробљеници.

У завршној фази Колубарске битке (16. новембар – 15. децембар 1914). српска војска је ослободила Београд. Напад српске

војске за ослобођење престонице почео је 14. децембра 1914. и био је толико силовит да је окупатор у паници почео да се повлачи преко Саве и Дунава. Београђани, сакривени по становима и подрумима, сведоче да је аустроугарска војска била избезумљена, да се читав град тресао од вибрација које је производио њихов покрет, да су улице местимично биле закрчене.

Београђани су схватили да се спрема повратак српских снага и излазили су на улице да гледају расплет догађаја. Како су се први српски коњаници појавили на улицама, мађарски хусари су бацали оружје да им не би сметало при бегу. На појаву српских војника народ је почео да кличе, жене су на српске војнике бацале цвеће и марамице. Заостале аустроугарске снаге су се предавале. Барби пише да је шест аустроугарских војника стајало код Народног позоришта док су на њих с пушкама мотрили српски дечаци од којих је најстарији имао дванаест година. Заплењене су знатне намирнице аустроугарских војника које су им послате из Беча и Будимпеште да у Београду прославе Божић. Велике залихе брашна и војна

техника, пристигли за аустроугарску војску која је намеравала да дуго остане у српској престоници, такође су постали ратни плен српске војске.

Београд је у потпуности ослобођен 15. децембра 1914. а *Полишика* је 21. децембра 1914. (по старом календару 8. децембра 1914) дала своје виђење ових догађаја. Краљ Петар Карађорђевић био је међу првима који су ушли у град још док су трајале борбе. Према *Полишици*, на углу улица Кнез Михаила и Краља Петра, српског владара дочекао је сукоб са остацима аустроугарске војске који су се потом предали. *Полишика* је јавила да је краљ Петар затим отишао у Саборну цркву, али тај догађај није описала.

Анри Барби пише да су врата Саборне цркве била замандаљена када су се краљ Петар и српска војска пробиле до ње па је један момак ушао кроз прозор како би изнутра отворио врата. Краљ Петар је ушао у цркву и клекао на колена, за њим су ушли престолонаследник Александар и принц Ђорђе. Када се прочуло да је српски краљ у Београду, народ је из подрума кренуо ка цркви која је ускоро била пуна. Барби сведочи: „Усред јецаја који се са свих страна подижу према сводовима, усред буке која се диже од битке која се води у околини, у тој цркви у којој сада бије само срце српске отаџбине, почиње једно *Тебе Боја хвалим* најтрагичније величине, најдирљивије, какво никада није певано, чак ни у заносним и славним данима прошлости.“

Српски краљ је из Саборне цркве кренуо према краљевском двору. *Полишика* пише да је испред улаза у краљевски двор била прострта „црно-жута крпа“ односно аустроугарска застава: „Краљ је мушки згazio хабзбуршког орла и преко ње је ушао у свој дом.“ О истом моменту је известио и Анри Барби: „Скинуто је жуто-црна застава која је

лепршала сама на врху и раширена је испред главних врата. Када је краљ Петар улазио у своју палату, он је ишао по непријатељској застави уз драгане повике свога народа: *Живео!*“

Полишика је сведочила и о наредним сатима ослобођеног Београда: „Од крајњих београдских кућа под Торлаком

па све до Саборне Цркве сав свет, који се затекао у престоници, проврвео је на улицу и плачући од радости поздрављао своје ослободиоце. Жене и деца посипали су цвећем војнике, девојке су их даривале пешкирима и кошуљама из своје удавачке спреме. Она јадна београдска сиротиња, која је раније примала од општине по три динара десетодневно, и која под Аустријанцима није имала ни толико, извукла је, ко зна од куда, последњи грош и купила вина, пива, слаткога, колача и хлеба да почасти своје ослободиоце.“

Затим *Полишика* закључује: „Никада Београд није био тако диван као тог јутра, када су Београђани под кишом и на улицама дубоко запрљаним и загађеним од Аустријанаца, дочекивали свог Краља и своју војску.“

Престолонаследник Александар Карађорђевић је 16. децембра 1914. објавио дневну заповест српским трупам у којој је поред осталог стајало: „Европа вам се диви, а наши савезници одушевљени су сјајним делима малене српске војске. Снажним ударцем срушили сте непријатеља и ударили чврст темељ ве-

Повратак у Београд.

— Како је ушао краљ Петар у ослобођени Београд. — Преко црно-жуте крпе у двор. —

Пуна четири месеца аустријска војска је падала под бомбама Београда не успевајући да ни једну једину чету пребаци на наше земљиште. Пуна четири месеца сменявали су се у Земуну пуковни за пуковима и враћали се одатле десетковани.

И аустријска нога крочила је у Београд, тек кад смо се ми сами повукли да би паменили аустријанце у трећи њихов гроб. Али није требало ни пуне две недеље па да Београд опет буде наш: дали смо га када смо ми хтели, пратили смо се у њега како смо хтели.

Под страховитим ударцима српских армија, Аустријанци није могли бранити ни два дана тај Београд за којим су толико жудели и око кога су толико своје снаге поломиле.

љено посматрали Краља који је заједно са целим својим народом пошао у борбу.

Велика дворска капија била је широм отворена а на земљи у капији лежала је разасрета аустријска застава коју су Аустријанци били извесили на српском двору. Аутомобил је пренео Краља преко ње и пре него што је Краљ стигао да крочи уз степенице двора та прљава црножута крпа подастрла му је под ноге. Краљ је мушки ггазго хабзбуршког орла и преко ње је ушао у свој дом.

Ту га је у име београђана поздравно г. Ђорђе Радојловић, члан Главног Одбора Црвеног Крста, захваљујући се Краљу Ослободиоцу. После тога Краљ је примио импровизирану општинеку управу која се образовала уочи уласка Аустрија-

ликој и срећној Србији, спасили сте част нашег народа, повратили сте и од непријатеља отели наш престони град, лепи Београд, ослободили сте своју милу земљу од најезде охолог завојевача и протерали сте мрског непријатеља преко Саве и Дрине“. У дневној заповести је још писало: „Јунаци! Захваљујем вам из свег срца за ваше јунаштво и за ваше пожртвовање, ја вас, раздраган и пун поуздања за бољу будућност, поздрављам заветом: увек напред и све за срећу наше отаџбине и слободу српског племена. С нама је Бог. Нека је светао спомен палим на бојном пољу.“

Тако је било у децембру 1914. у престолу Београду. Краткотрајни мрак окупације сменило је светло слободе. Београд је добио прилику да до октобра 1915. буде слободан. Потом су уследиле још три године окупације Београда и Србије. А затим поново слобода и победа. Од 1918. није више било Аустроугарске а српска војска је проширила наше државне границе до Алпа и Јадранског мора. Успешне политике, дипломатије и војске нема без темељне државне идеологије. ■■

Политика, 8. децембар 1914. (21. децембар 1914. по новом календару)

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (23. део) –

Бечки орден Брозу

Анђоније Ђурић

Милован Ђилас је наредио Владимиру Дедијеру да из Брозове биографије избрише 1914. годину

Јосип Броз је променио и онај део своје биографије који се односи на учешће у руској револуцији. Најпре је демантовао неке своје биографе који су писали о тим збивањима.

„Често се писало да сам играо значајну улогу у октобарској револуцији. На несрећу то није истина. Ја сам се одмах прикључио Међународној Црвеној гарди састављеној од ратних заробљеника, али моја јединица никад није била послана у борбу. Због тога се готово цијела гарда морала задовољити стражарским дужностима и сличним послом у Омску. Једног дана, 1918. године, Чешки корпус, вјероватно на путу за западни фронт, напао је и разбио нашу гарду. Терор бијелих захватио је Омск. Успио сам побјећи и наћи уточиште у једном селу удаљеном неких 65 км.“

Само слеп човек не би могао да примети толике различитости у Брозовим биографијама и само човек који је спреман на највећи ризик – могао је у то време да их саопшти „вођи и учитељу“.

Дедијер их је, наравно уочио и раније, нарочито 1972. годи-

не, али их је, разумљиво, јавно-сти саопштио годину дана после Брозове смрти.

„У три наведена аутобиографска текста“ – пише др Дедијер – „постоје и неке крупне противречности, као на пример где је Титова јединица, 10. чета 25. домобранског пука учествовала у рату у току 1914. године.

Досије се не може добити

У Титовој аутобиографији из 1945. нема ни речи где се Тито борио од избијања рата 1914. године, па до краја те године. Такође ни аутобиографија из 1952. не даје никакве податке о том периоду Титовог живота. Али у аутобиографији из 1935. вели се да је Титова јединица (10. чета 25. пешадијског домобранског пука, 42. дивизије) била на фронту на Дрини, против Србије, и да је учествовала у борбама у Србији до краја 1914:

„У јесен 1913. године био сам позван на одслужење војног рока. Служио сам у 25. пешадијском пуку у Загребу. Почетком

августа 1914. године отишао сам на српски фронт као водник. На српском фронту био сам до другог одступања аустријске војске, у децембру 1914. год. Почетком јануара 1915. године пребачен сам у Галицију на руски фронт.“

Овај део Брозовог живота избрисан је као да није ни постојао. Неизвесно је да ли је то учинио Броз или неко од његових блиских сарадника и редактора. Присетимо се оног упозорења у Крупњу, кад је Броз препознавао околна брда и показао жељу да говори о свом војевању против Србије – да о томе никад и нигде више не говори, јер ако то Срби сазнају – биће зло.

На једном месту др Владимир Дедијер каже и ово:

„Кад сам пре 30 година (ово је написао 1981. године – прим. А. Ђ.) писао прву књигу о Титу, на располагању сам имао само Титова казивања и казивања неких људи који су с њим били у војсци и у заробљеништву. Као основа за описивање овог периода Титовог живота, послужила ми је и његова аутобиографија из 1945, коју ми је Милован

Јосип Броз у затвору, 1928. година извор: wikipedia.org

Ћилас, у то доба мој непосредни шеф, предао са директивом да се имам ње држати.“

Скривање Брозовог учешћа у рату против Срба, нарочито после „директиве Милована Ћиласа“, навешће др Дедијера да 1972. године отпутује у Беч и у тамошњем Ратном архиву потражи војни досије Јосипа Броза. Упркос томе што су веома ценили историчара и писца Дедијера,

у Бечу су на све могуће начине покушавали да га одврате од ове жеље. Како је др Дедијер био упоран, извинили су се и отворено рекли да му Брозов досије не могу дати. Напоменули су, као узгред, да је фелдвобел Броз био вешт и храбар ратник и да је у том рату био одликован.

Кад већ нису били вољни да открију лични досије, показали су др Дедијеру куда се кретала 25.

регимента у којој је био Броз у току 1914. и 1915. године.

Искусном историчару и писцу, какав је био др Дедијер, и ово је било довољно. Лакше је, потом, било утврђивати трагове зла које је за собом оставила ова јединица. Он се, додуше, тиме није бавио, али је знао да ће они који истражују ово време доћи и до драгоцених доказа.

— *наставиће се* —

Сведочење доктора Рајса **Прекид плача и – живота**

Држећи се наредбе којом им се прети најстрожом казном ако покажу имало милости према српском народу, уз то и кивни што су их српски браниоци дочекали и испратили плотунима и картечом – војници Фрање Јосипа светили су се нејаким старцима, претрашеним женама, малолетној деци. Јурили су их по кућама, кукурузиштима, вајатима и немилосрдно убијали.

Они који су преживели сведочили су доктору Рајсу и касније комисији за утврђивање злочина. Тако је Светозар Јовановић овако сведочио:

— Кад смо приметили да су ухватили повећу групу од око 70 сељака, нас осамнаесторо склонили смо се у омањи подрум испод пољске фуруне. Чули смо вику и пуцње разјарених непријатељских војника. У подруму је било и неколико старца, а Ксенија Томић је у наручју држала једногодишњу девојчицу. Моја мати Крстина хтела је да изађе напоље и види шта се догађа. Старији су је саветовали да не иде, а ако оде, и војници је примете, да се нипошто не враћа у подрум, јер би тако одала остале. Само што је мати изашла чули смо пуцањ. Пала је недалеко од фуруне... Преплашено дете је заплакало...

Старији опоменуше мајку да умири дете. Ставила му је руку на уста... Сви су изглед да су војници чули плач детета. Започели су претрес свих зграда. Лупали су кундацима о врата, пуцали... Отворили су и врата подрумчића, али она су се сама брзо затворила. Срећа наша. После отприлике пола сата језивог ишчекивања зајаукала је Ксенија...

Несрећна мајка! У страху да не открије склониште, она је ставила детету шаку на уста... Био је то прекид јаука, али и – живота. Тај нејаки дечји живот, угашен мајчином руком – спасао је сигурне смрти седамнаест других живота.

Дигитална култура

Саша Велимир

Дигитална култура означава особен начин живљења: стварају се нови типови комуницирања и нови облици културе и уметничког стваралаштва.

Друштвене праксе, обичаји, обреди и светковине чине категорију нематеријалног културног наслеђа. Оне представљају најшири могући спектар људске креативности, а у данашње време се пројављују на најразличитије начине.

У савременом животу услед прогреса науке и технике отворило се широко поље људске делатности. На снази су промене драстичног убрзања, које уводе потпуно другачији начин живота и свакодневног деловања. Процес глобализације је донео експанзију тржишта, свакодневне миграције људи, велику мобилност робе и информационе новине. „Нове информационе технологије, односно глобална повезаност и раст мрежа, представљају изазов за традиционалне начине разумевања културе, и исти појам проширују.“

Дигитална технологија данас је присутна у свим аспектима нашег живота, и због толике заступљености чести изрази у употреби су дигитална култура, виртуелна култура, *cyber* култура, који заправо описују технолошку основу културе савременог друштва. Захваљујући овим снажним променама наше свакодневице, сам појам културе бива редефинисан, бива допуњен и подручјем дигиталне културе.

„Од друге половине XX века термин дигитално је постао синоним за одређену технологију, тачније електронске бинарне рачунаре. Они се сматрају бинарним јер обрађују податке у бинарном облику, као јединице и нуле. Међутим данас појам дигитално означава много више од директних података или машина које их користе, значи читаву једну културу, дигитал-

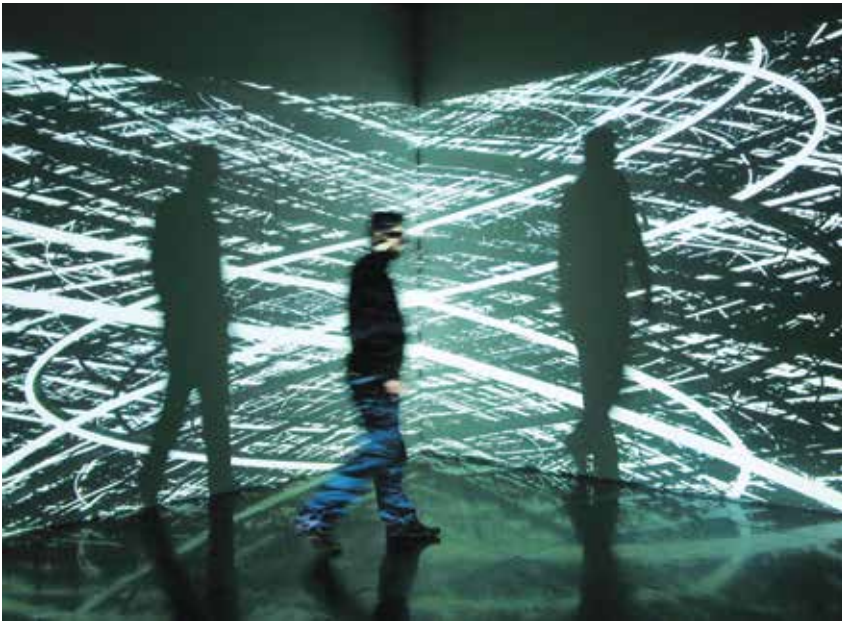
ну културу виртуелних привида, тренутних комуникација, свеприсутних медија и глобалних могућности укључења. Појам дигиталног представља читав низ технологија, које пружају широк спектар могућности од виртуелне стварности, дигиталног филма, телевизије, специјалних ефеката, видео игара, електронске музике, мултимедија, интернета, светске мреже, дигиталне телефоније, WAP-а, а користи се и за разне културне и уметничке пројекте, нпр. кибер панк романи и филмови, техно и поп музика, нет арт, итд.“

Савремено електронско окружење обухвата највећи део масовних медија, телевизије, музике, филма, готово све се производи и дистрибуира путем њих, такође неминовно је и у пословном окружењу, а користе их и владе као и друге сложене организације за своје циљеве. Данас су готово сви подаци који постоје у дигиталном облику, и то нам указује на један феномен који дубоко обухвата наше животе. „Дигитална технологија представља саставни део глобализације, превласти капитализма, слободног тржишта и ширења комуникационих информационих технологија и технонауке.“ А даља питања које ова тема отвара, која се пројављују и кроз експанзију истоимене литературе, чине поред едукативног карактера и један други контекст, а то је социолошка анализа информатичког друштва, као и начина на који ћемо га схватити. Питања која се отварају су бројна, једно од њих представља и поремећаје досадашњих начела постојања (нпр. физичка удаљеност или растакање материјалне стварности помоћу виртуелних или телекомуникаци-

оних *онлајн* технологија, напредак кибернетике, роботике и истраживања свести и интелигенције). О ширини овог феномена говори нам и пример „компјутеризације генетских информација у подухватима као што је нпр. пројекат људског генома где и сам пренос наслеђених особина постаје дигиталан, а ту су с друге стране и виртуелни ратови“. Видимо да феномен дигиталног одређује много сложенији скуп појава, и да је изразито комплексан.

Све нам ово указује на постојање једног новог облика културе, а то је дигитална култура. Она означава особен начин живљења, стварају се нови типови комуницирања и нови облици културе и уметничког стваралаштва које првенствено преносе и користе млађе генерације. А изазови које поставља будућност могу се пронаћи пре свега у тим новим феноменима, интеракцији дигиталне културе и културе младих.

Технолошке иновације имају мноштво продуката, као и својих последица (од атомских бомби, глобалног загревања, питања нуклеарне енергије, индустријске производње...), међутим сматра се да су једне од најзначајнијих оне који се одвијају путем дигиталне технологије, тј. дигиталних медија, интернета и светске мреже (www), мобилне телефоније, које се заправо мењају и развијају на потпуно нов начин. Једино ми на овој планети имамо способност да мењамо своје окружење; некада је то било уз помоћ камених алатки, а данас уз помоћ технолошких помагала. Међутим, једна од кључних особености је и убрзање које је произведено истим. Откриће штампарије усмерило је свет у

Ирационална геометрија [Irrational Geometries], дигитална уметничка инсталација савременог дигиталног уметника Паскала Домбиса [Pascal Dombis] (фото: wikimedia.org)

једном правцу, а основу ове приче чини дигитална технологија која такође мења наш свет, али и начин на који га перципирамо, као и себе саме. Савремени процеси су изузетно битни, и културна политика мора бити отворена за нове феномене који се пројављују путем дигиталне културе, јер је то заправо култура будућности.

Услед читавог овог процеса очитавају се његови позитивни аспекти, као и негативни. Побољшане су могућности рада, производње и комуникације. Такође, развили су се нови облици комуникација услед брисања граница између индустрија. Управо се дигиталним путем производи и дистрибуира већина културног садржаја (музика, филм, масовни медији), емитује радио и ТВ програми. Тиме се бришу и границе између медијских жанрова, чиме се традиционални медији трансформишу. Корисници нису више пасивни потрошачи већ активни креатори, што указује на то да масовни медији нису више једини извор информација. А последица тога су другачија очекивања и навике публике.

Неке од негативних импликација могу бити непосредно наметање виртуелног света нормалној породичној атмосфери. Опште је

познато да су технолошка достигнућа и медији најмоћније оружје за решавање глобалних проблема. Ту су и масовна надзирања, медијска контрола и сајбер ратови. У оквиру виртуелног света се симулирају реалне мреже међу људима. А забрињавајућу промену и дискутабилно питање представља и продор *нейо-знајш* у нашу приватну сферу. Доминација глобалних произвођача dot.com компанија и корпорација убацује нас у комуникацијске и информационе лавиринте, док своју моћ јачају и до државних размера. А на заводљиву реторику дигиталних медија нико не остаје имун. Ту су деца која су од малена *прикључена* на исте, и која сама режу, шерују, сурфују, лајкују... док старија популација попуњава своју усамљеност и монотоност. Лаким скоковима брзо сазнајемо одређене информације, тиме долазимо до површности и заблуде да нешто познајемо. Савремени концепт такође потпуна мења и поимање категорија простора и времена, јер комуникација и услуге су нам доступне увек, независно од тога где се налазимо. Ту је и јавна сфера која не представља више модел масовних медија, већ могућност где свако може да комуницира, међутим тај простор и даље није егалитаран.

Последица дигиталне културе је, такође, и уситњавање алтернативних и маргиналних друштвених односа. Права културна разлика бива генерацијске природе, а не националне и социјалне. Између осталог, њена парадигма је доступност информација и стална комуникација. У оквиру дигиталне културе доживљавају се нова искуства а то све утиче на стварање културних образаца који одређују наш идентитет, који се базира на новом комуникацијском окружењу. Промене се паралелно дешавају и на нивоу друштвених односа, јер деловањем у виртуелном простору (симулирањем живота) мењамо и своју реалност, а последице су далекосежне. Дигитално нас одређује, одређује наш начин мишљења и делања.

Више од половине одрасле светске популације проводи већину будних сати прикључено на: интернет, мобилну телефонију или неке друге медије. Продукти ових виртуелних култура су краткотрајни али зато дугорочно мењају своје окружење, како у виртуелном тако и у стварном свету. Доводе до смене досадашњих парадигми и концепата. Предстоји нам преиспитивање одређених појмова, феномена заједнице, пријатељства и социјалног, до интеракција и солидарности, мењају се досадашња поимања јавног и приватног простора, интелектуалног власништва, идентитета... „јер управо у дигиталном окружењу ови појмови се показују као антипод оном што смо до недавно подразумевали“.

С дигиталном културом дошло је до потпуног преображаја света, преплитања светова технологије, уметности, науке и друштва, који се одликују сложености међусобних односа и симбиозе. И све је то довело до тога да током савременог живота у много чему уштедимо своје време и поспешимо могућности, такође фаворизовали смо бројне вештине и способности, међутим оно што не би требало да заборавимо у том читавом процесу је етичност. ■■

Теолошко учење о Христовом рођењу и изазов савремене генетике неким његовим аспектима

Рођење Христово

Бојан Бошковић

О Христовом рођењу говоре Јеванђеља по Матеју и Луки. Код Луке Архангел Гаврило Богородици благовести рођење Сина, који ће спасити људе од греха. На то она даје свој пристанак тек када сазна да ће то рођење бити дејством Светог Духа. Код Матеја анђео развејава Јосифове сумње у погледу Богородичиног девичанства, говорећи како је дете зачето „од Духа Светога“.

Рођење од Духа Светог и Марије Дјеве

Оба Јеванђелиста ово сматрају испуњењем Исаијиног пророштва да ће девојка зачети и родити сина и дати му име Емануил (што значи „с нама је Бог“).

Суштина њихових казивања је сажета у Символу вере, где се каже да се Христос ради нас људи и нашег спасења родио од Духа Светог и Марије Дјеве и постао човек.

Изазов савремене генетике

Рођење од Дјеве је увек сматрано за чудо. Противници хришћанства су од најранијих времена негирали истинитост тог веровања. Ипак, данас је још теже веровати у то чудо. Разлог за то су савремене открића из генетике.

По традицији се сматра да је Христос од Богородице „примио тело“. Језиком савремене генетике то би могло да значи да је Христова генетска структура

иста као Богородичина. Проблем са таквим схватањем је у томе што, како нам говори савремена генетика, тако нешто никако није могуће, будући да је Христос различитог пола од Богородице. Наиме, Y хромозоме који одређују да дете буде мушког пола, дете може наследити само од оца, никако од мајке. Чак и уколико би се код људи, што се сматра немогућим, догодила тзв. „партеногенеза“, односно развиће детета из полне ћелије мајке без оплођења, што се код појединих мање сложених организама дешава, дете би нужно било истог пола као и мајка. Разлог за то је што би у таквом случају дете имало исту генетску структуру као и мајка, а мајка, будући женског пола никако не може имати Y хромозоме, по којима се мушкарци на генетском нивоу разликују од жена.

Христово рођење од Дјеве, по савременој генетици, дакле, не само да је чудо, него је и теоретски немогуће.

Како онда да се данашњи хришћани поставе према овом веровању? Прва могућност је одбацивање открића савремене генетике. Друга могућност је одбацивање веровања у Христово рођење од Дјеве.

Уколико би хришћани упорно игнорисали научна открића за која им се чини да се сукобљавају са њиховим веровањима, онда би најдоследнији и најисправнији хришћани били они који нпр. и даље сматрају да је земља физички у центру свемира. Тако би

хришћанство изгубило свој свечовечански карактер и свело се на једну ексцентричну секту.

Определивање за другу могућност угрозило би не само наше поштовање Богородице, него и саме основе православне христологије.

Христово постојање пре рођења од Богородице

Поменути аспект учења о Христовом рођењу указује на то да је оно различито од рођења било ког другог човека. Међутим, та различитост се на њега не може свести. У предању постоје и други аспекти учења о Христовом рођењу, без којих не бисмо имали потпуну слику о овом питању и без којих Христово рођење од Дјеве не бисмо могли да схватимо исправно.

За разлику од Матејевог и Лукиног, у Јовановом Јеванђељу се ништа не говори о историјском аспект Христовог рођења и зачећа. Ту се наглашава теолошки аспект Христовог оваплоћења. Говори се о Богу Логосу који беше у почетку. Он постоји пре настанка света и све је кроз њега постало. Тај Логос постаје тело, односно човек – Исус Христос.

Христос одувек постоји као Један од Свете Тројице – Син. Он се рађа и постаје човек, не престајући да буде Бог. Његово зачеће и рођење од Богородице није почетак његовог постојања. По томе се разликује од осталих људи. Та разлика је дубља и значајнија од било које

Рођење Христово, минијатура, рад Сузане Ђуровић
(извор: www.zorandjurovic.com)

друге. Она има и још једну важну последицу.

Христово рођење и људско постојање

Наша слобода и воља нема ве са нашим рођењем. Оно је последица воље других – наших родитеља, свих предака и у крајњој линији Бога који је створио свет. Нисмо могли пројавити своју вољу или жељу да постојимо пре него што смо зачети и родили се, јер нас није ни било. Ова чињеница умногоме одређује наше постојање. Зато постојање за нас може бити терет који нам је натоварен мимо наше воље.

Ми ипак своју слободу пројављујемо накнадно, и то на позитиван и негативан начин. Позитиван начин подразумева прихватање постојања као дара од Бога, за који смо му захвални. Врхунац изражавања слободе на овакав начин је испуњавање Христове заповести о љубави према Богу и ближњем као самом себи. Уколико желим да прихватим своје постојање, он да морам прихватити и постојање свега онога и свих оних без којих оно не би било могуће.

То подразумева целу творевину, јер човек не може постојати сам без земље, воде, ваздуха, биљака и животиња, других људи и на крају, онога од кога све то, па и он сам потиче – Бога. Насупрот томе, можемо одбацили постојање. Крајњи израз овога је самоубиство (наравно, не свако самоубиство, многа самоубиства су само по-

кушај да се поништи превелики бол, а не постојање уопште) у ком поништавамо своје и постојање свега осталог „за нас“.

Насупрот томе, Христово постојање је израз његове слободе. То се односи на његово постојање као Бога и на његово постојање као човека. Овде се морамо ограничити на овај други аспект. Он као Један од Свете Тројице од постанка света хоће да се роди као човек, да би творевина тако ушла у најприснију заједницу са Богом. Његово постојање као човека, дакле ни на који начин није датост, него израз љубави према Оцу који же ли да све што је створио постоји вечно у заједници са Њим и према људима за које је то највише добро. Због тога код Христа не постоји било какво усмерење према одбацивању постојања, нити свог нити туђег. Одавде потиче Христова безгрешност. Она није последица некаквог изузећа из прародитељског греха просто због начина на који је рођен. Она је израз тога да је он Син Божији који је постао човек. У тој перспективи би требало сагледати Његово рођење од Духа Светог и Марије Дјеве.

Специфичност Христовог рођења

Специфичан начин Христовог зачећа и рођења је тако израз тога да је само то рођење последица слободе онога који се рађа. Уобичајен природан начин зачећа и рађања није прикладан за Христово рођење, будући да се тако рађају они који се рађају мимо своје слободе.

Приликом Христовог рођења учешће је имала и слобода Богородице. По Луки, она је након што је разумела шта јој Архангел говори дала своју сагласност. Жеља родитеља иначе углавном има улогу у рађању детета. Али, када ће се тачно десити зачеће, ког пола ће бити дете и слична питања остају препуштена стварима које немају везе са жељом родитеља. У случају Христа је случај супротан. Идентитет детета је познат и пре његовог рођења, и Богородица се саглашава да роди баш то дете, а не било које.

Закључак

На основу овога што је речено, видимо да би се релативизирањем учења о Христовом рођењу угрозили основи хришћанског учења о спасењу. Покушај да се оно сведе на ниво приче испричане по узору на многобожачке митове, или да се све то сведе на труд Јеванђелиста да покажу да су се у Христу испунила старозаветна пророштва, чини се да не воде никуд.

Немогућност да се ово учење усклади са савременом генетиком међутим остаје. То ипак не мора да нас доведе до негирања њених резултата. Једноставно, биолошки аспект Христовог рођења измиче нашем разумевању. Теолошки или егзистенцијални аспект је свакако важнији и треба се бавити њиме. Можда ће наука доћи до неких резултата који ће више ићи у прилог хришћанском веровању.

Календар Српске Патријаршије ЦРКВА за просту 2015. годину

Издавач:

Свети Архијерејски Синод
Српске Православне Цркве

Главни и одговорни уредник:
протојереј-ставрофор
др Саво Б. Јовић

Календар *ЦРКВА* свакако представља важан наслов у издаваштву Српске Православне Цркве. Ова публикација је намењена њеним вернима спајајући у се би календарски, поучни и значајан статистичко-обавештајни део. Календар *ЦРКВА* спада међу знамените серијске публикације српског црквеног издаваштва и покренута је у време Патријарха Варнаве Росића (1930–1937) године. Са прекидом због Другог светског рата овај најпознатији календар са поучним и обавештајним штивом из црквеног живота поново је покренут 1965. године и излази до данас.

Под уредништвом главног секретара Светог Архијерејског Синода, протојереја-ставрофора др Сава Б. Јовића, Календар *ЦРКВА* излази пре почетка нове календарске године, тако да је благовремено доступан за духовне потребе верних, као и сваке парохије, црквене општине, манастира и епархије наше свете Цркве.

Након календарског дела, у коме се види светотајински круг наступајуће 2015. године Господње, и службеног дела прегледа званичних тела и органа Српске Патријаршије, као и установа црквене просвете, овогодишње издање Календара *ЦРКВА* усмерава се на црквено-историјске и националне годишњице. Такође, је

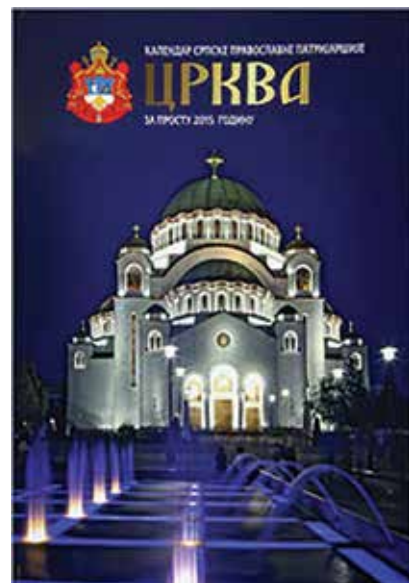
приказана ретроспектива архијерејских хиротонија и устоличења у 2014. години, са кратким биографским подацима и изводима из њихових приступних беседа.

Поводом 900 година од рођења Светог Симеона Мироточивог, дат је опширан приказ научног скупа „Владар, монах и светитељ Стефан Немања – Преподобни Симеон Мироточиви, и српска историја и култура (1113–1216)“, који је организован под покровитељством Његове Светости Патријарха српског Иринеја и председника Републике Србије, господина Томислава Николића, и одржан у Београду, Студеници, Подгорици и Никшићу од 22. до 26. октобра 2014. године.

Аутори чланака осврнули су се на сто година од упокојења великих људи наше помесне Цркве, на личност светски признатог каноничара и историчара Никодима Милаша, Епископа далматинско-истријског, као и на Стевана Веселиновића, својвременог ректора Београдске богословије. Од других догађаја су обухваћени двеста година од почетка Другог српског устанка, стогодишњица Албанске голготе српске војске и народа у Првом светском рату, и двадесетогодишњица од потписивања Дејтонског споразума којим је прекинут грађански рат на простору Босне и Херцеговине (1992–1995. године). Ту је текст о Михаилу Пупину, поводом осамдесет година од његовог упокојења, као и текст под насловом „Богословски значај поимања Свете Литургије сачуван у нашим еписким песмама“.

Календар *ЦРКВА* за 2015. годину је прегледно и укусно ликовно опремљен, задржавши свој препознатљив формат и свој добро познати издавачки видљиви лик, остајући важно сведочанство времена у коме Српска Православна Црква делује, окупља и духовно храни свој верни народ.

Аутори текстова су Његова Светост Патријарх српски Иринеј, Његово Преосвештенство Епи-

скоп далматински Фотије, Архимандрит др Тихон (Ракићевић), протојереј-ставрофор др Саво Б. Јовић, протојереј-ставрофор проф. др Драгомир Сандо, протојереј проф. др Љубивоје Стојановић, монах Игњатије (Марковић) и доле потписани, док су аутори фотографија ђакон Драган С. Танасијевић, Зоран Тодоровић, Драган Боснић, Миодраг Мацановић, Бојан Ђокић, Жељко Шапурић, Иван Рашовић, Радоје Живковић, Жељко Синобад, Драган Крунић и Милутин Рвовић.

Овај Календар *ЦРКВА* се може набавити у свим храмовима Српске Православне Цркве као и у самој згради Патријаршије.

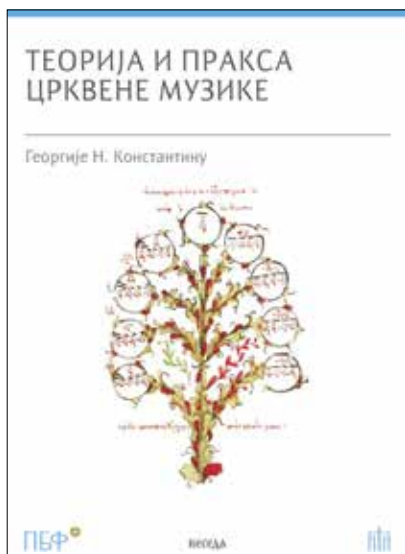
мр Радован Пилиповић

Први стручни
и специјализовани уџбеник
византијске црквене музике

Георгије Константину:
**Теорија и пракса
црквене музике**

Књига др Георгија Константина под насловом *Теорија и пракса црквене музике*, у преводу на српски који је дело др Гор-

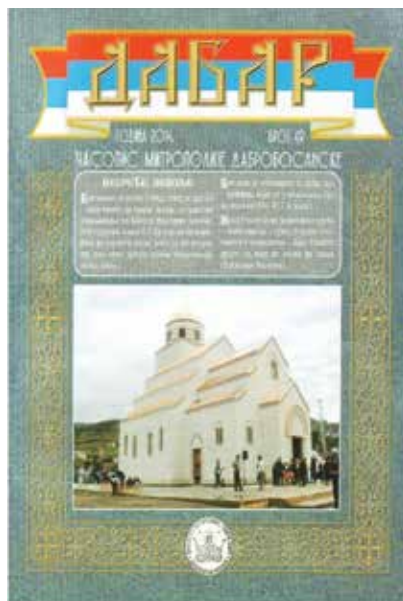
дане Благојевић, први је стручни и специјализовани уџбеник савремене византијске црквене музичке традиције ове врсте који се појављује на нашим просторима. Ова књига позната је и призната као референтан уџбеник црквене музике у Грчкој Православној Цркви и до сада је имала шест издања.

Пред домаћим читаоцима је превод последњег, допуњеног и унапређеног шестог издања, које је плод ауторовог вишедеценијског рада, како на пољу практичне наставе у школама црквене музике, тако и на пољу теорије византијске црквене музике. Међутим, овим шестим издањем, књига г. Константинуа превазилази оквире типичног школског уџбеника – приручника. Она је, по речима великог даскала и архонта протопсалта Васељенске Патријаршије, чувеног појца Ликурга Ангелопулоса, истовремено и сажета теорија црквене музике која нам даје увид у основе теорије црквене музике и музичке нотације на Истоку, које су неопходне да би се могло тачно и правилно појати у Цркви, а у складу са усменим предањем.

Издавачи ове књиге су: Институт за теолошка истраживања Православног богословског факултета и Беседа – издавачка установа Епархије бачке.

Извор: Информативна служба СПЦ

49. број часописа Дабар

Из штампе је изашао 49. број часописа *Дабар*, часописа Митрополије дабробосанске, чије се уредништво и редакција налазе у манастиру Светог Николаја у Добрунској Ријеци код Вишеграда.

Нови број *Дабра* у уводнику доноси текст Митрополита дабробосанског Г. Николаја под насловом „Свети Сава – духовни родитељ“, а ту је и текст „Напасти, невоље, несреће“, затим текстови „Пост“, „Домаћини“, „За слогу и јединство“, „О монаховању“, „Идемо тамо где нам је колевка“, „О Исусовој молитви“, те текст „Православље у српским народним песмама“. *Дабар* објављује и текстове под насловом „Срећа деце није у богатству које им родитељи остављају“, „Причешћивање“, „Пут ка спасењу“, „Шта значи одрећи се себе“ и „Хиљаду и тристо каплара“.

На дејчјим странама објављене су песме ученика основне школе из Рудог, као и поучне кратке приче, а у прилогу „Дабров информатор“ налазе се вести из Митрополије дабробосанске. Најновији *Дабар* доноси и фото-репортаже са видовданске свечаности освећења Храма Светог великомученика кнеза Лазара у Вишеграду, изграђеног у комплексу Андрићграда, те јуби-

леја – двадесет година од оснивања Богословског факултета у Фочи.

Извор: <http://www.crkva-visegrad.com> и Мишројолија дабробосанска

Нови Каленић (6/2014)

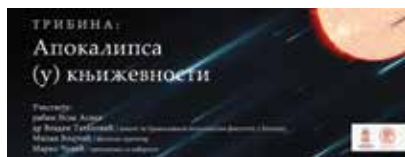
Из штампе је изашла 216. свеска часописа Епархије шумадијске *Каленић*, тј. број 6 за 2014. годину.

Овај часопис, који и у погледу садржине и дизајна и редовности излажења стоји у врху наших епархијских часописа, наставља да читаоцима доноси интересантне текстове. У новом броју *Каленића* може се прочитати текст Ј. Фундулиса „Претпразништво и попразништво Рођења Христовог“, затим интервју са савременим грчким иконописцем, богословом и теоретичарем иконе Јоргосом Кордисом, чланак о. Андреја Дудченка о фанатизму, разматрање Архиеп. Јована Шаховског о Гогољу, историографски прилог мр Небојше Ђокића о манастиру Грнчарица, те низ текстова о догађајима у Шумадијској епархији. Број се закључује приказима нових издања, службеним делом и страницама за најмлађе.

Часопис је, већ традиционално, доступан и онлајн – преко веб-сајта Епархије шумадијске. Најтоплије га препоручујемо за читање.

М. П. ■■

БЕОГРАД

Апокалипса (у) књижевности

У понедељак 8. децембра 2014. г., у Атријуму Народне библиотеке Србије одржана је трибина под насловом „Апокалипса (у) књижевности“ на којој су говорили рабин Исак Асиел, др Владан Таталовић, доцент на Православном богословском факултету у Београду, Милан Влајчић, филмски критичар, и Марко Чудић, преводилац са мађарског.

На трибини је било речи о изворном тумачењу апокалипсе, која је утицала на одређене теме у књижевности и друге уметности. Кроз ову призму, учесници су говорили и о проблемима епохе у којој живимо и дали осврт на поједина књижевна дела са апокалиптичким темама настала у овом нашем и у минулом веку.

Између осталог, они су се осврнули и на појачано интересовање за апокалиптичне теме књижевности у Европи и свету у последњој деценији, те на различита поимања апокалипсе и на питање да ли када говоримо о апокалипси мислимо на рушење скала вредности – моралних, духовних, на велике кризе друштава и промене система или на нешто друго, као и на то како су поједина књижевна дела новијег датума и филмска остварења одговарала на ово питање. Трибина је показала да је поимање апокалипсе различито, те да су утицаји које је она имала и још увек има на књижевност и уопште културу и уметност вишеструки.

Извор: www.nb.rs

МОСКВА

Концерт у Московском конзерваторијуму

Концерт посвећен стогодишњици Првог светског рата одржан је у великој сали Московског конзерваторијума 8. децембра 2014. г.

Спонзор концерта била је Добротворна фондација Св. Григорија

ТИБИНГЕН

Владимир Латиновић – нови доктор теологије

Научни процват који српска теологија доживљава у последњих неколико година не јењава. Српско богословље је добило новог доктора богословских наука – Владимира Латиновића. Нови доктор наука рођен је 1977. године у Бачкој Паланци, где је стекао основно и средње образовање, након чега се по благослову Еп. бачког Г. Иринеја уписао на Богословски факултет СПЦ. У току студија истицао се ревносним трудом у свакодневном богослужбеном животу факултетске заједнице, из чега се развило интересовање за литургику са посебним акцентом на евхаристијском богословљу. Након свршених курсева немачког језика на Институту за Источне Цркве (Ostkirchliche Institut) у Регензбургу, године 2007. Латиновић је уписао постдипломске студије на Теолошком факултету у Тибингену, где је 2010. г. изабран за асистента на Катедри за историју догме (Dogmengeschichte), и уједно постављен за научног сарадника на Институту за екуменску теологију који је основао светски познати римокатолички теолог Ханс Кинг, који је и даље почасни директор овог института.

Тема Латиновићеве докторске дисертације је „Христологија и Евхаристија: развој никејске христологије и њен утицај на причешћивање“ („Christologie und Kommunion: Entstehung der homoousianischen Christologie und ihre Auswirkungen auf den Eucharistieempfang“). Основна теза ове дисертације је да је развој христологије, која се пре свега огледа у напуштању субординационизма (учења да је Христос подређен Оцу) и преласка на никејску христологију (учења да је Христос једносуштан Оцу), имао непредвиђена и непланирано негативна дејства на учесталост причешћивања, будући да је код верних стимулисао осећање страхопоштовања према причешћу. Ово осећање се у Источној Цркви рефлектовало у виду поштравања критеријума за причешће (пост и молитва), што је аутоматски смањило учесталост причешћивања, док је у Западној Цркви то изазвало настанак специфичних форми литургијског обожавања причешћа (тзв. Hostienverehrung). Овај докторски рад, који у извесном смислу представља својеврсни наставак студија које су започели Ј. Јунгман и А. Ангелент, Наставно-научно веће Теолошког факултета у Тибингену оценило је оценом *magna cum laude* уз коментар да се ради „о раду највишег научног нивоа“. Рад ће у виду књиге бити објављен у току 2015. године, највероватније код реномираног теолошког издавача „Брил“.

Богослова уз подршку Одељења за спољне црквене односе (ОМЦО) Московске Патријаршије и Представништва ЕУ у Русији. Изведен је *Реквијем* Ђузепеа Вердија.

Публику су поздравили председник ОМЦО, Митрополит волоколамски Г. Иларион, и г. Вигаудас Ушацкас, представник ЕУ у Русији. Међу присутнима били су представници помесних Православних Цркава при Московској Патријаршији,

високи државни функционери, руске јавне организације, представници неправославних хришћанских Цркава и религија, људи науке и културе. На концерту су наступили Државни академски симфонијски оркестар Светлана, Московски синодски хор, хор Московске коморе Јоло, академски хор Кожевников, сопран Светлана Касјан као солиста, и Јадер Бињамини као диригент.

Извор: Московска Патријаршија

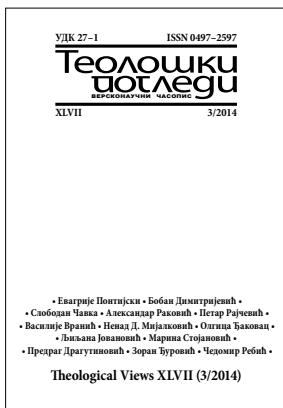
Нови број *Теолошких погледа* XLVII/3 (2014)

Крајем децембра 2014. године из штампе излазе нови *Теолошки погледи* (XLVII година излажења, трећа свеска за 2014. годину) – на укупно 296 страна (стр. 501–796).

Нови *Теолошки погледи* читаоцима најпре доносе превод патристичког текста – превод *Писма о вери* које је писао Евагрије Понтијски (са старогрчког превео Лазар Нешић) (стр. 503–526), а затим следе радови савремених домаћих аутора – богослова, библиста и историчара. У новој свесци версконаучног часописа *Теолошки погледи* објављени су следећи научни радови: Бобан Димитријевић, „Однос православних према питању папског примата после Великог раскола“ (стр. 527–544); Слободан Чавка, „Митраизам и хришћанство“ (стр. 545–562); Александар Раковић, „*Схугени* о Богословском факултету Српске Православне Цркве (1965–1968)“ (стр. 563–570); Петар Рајчевић, „Повратак веронауке у школе 2001. године“ (стр. 571–586); Vasilije Vranić, „Sacred Music as Education of Souls: The Work of Stevan St. Mokranjac as Contextualized Theology“ (стр. 587–600); Ненад Д. Мијалковић, „Богословље Свете тајне покајања у Римокатоличкој Цркви“ (стр. 601–620); Олгица Ђаковац, „Однос психоанализе и религије према Бориславу Лоренцу“ (стр. 621–634); Љиљана Јовановић, „Месијанска звања у Еноховим Параболама“ (стр. 635–660); Марина Стојановић, „Употреба појма *λόγος* у Прологу Јовановог еванђеља“ (стр. 661–678); Предраг Драгутиновић, „Читајући Павла са Агамбеном: теолошко читање философског коментара Посланице Римљанима“ (стр. 679–700); Зоран Ђуровић, „*Ἀκρίδες* из Мт. 3, 4: скакавци или биљке?“ (стр. 701–722); Чедомир Ребић, „Богонадахнутост Давидових псалама у Доментијановој поетици“ (стр. 723–760).

За чланцима следе прикази новијих издања које су написали А. Ђаковац, протођакон Зоран Андрић и Данко Страхинић (стр. 761–783), те кратки библиографски подаци о ауторима који су писали за *Теолошке погледе* у 2014. години (стр. 784–793), исправка погрешно нумерисаних годишта (стр. 794–795) и кратко упутство ауторима (стр. 796).

Часопис *Теолошки погледи* може се купити у књижарама Православног богословског факултета БУ, а о начину претплате можете се информисати преко адресе pretplata@spc.rs или на телефон (+381) 11 3025 113.

стан“, пре годину и по дана покрећу интернет телевизију.

У току првих десет дана емитовања, директни преноси и програми дечије интернет телевизије „Звонце“ праћени су са преко 4.000 интернет адреса. Публика је наставила да са великим интересовањем прати програм дечије телевизије.

Телевизија „Звонце“, иако у експерименталној фази, нуди сасвим другачије садржаје од оних који су уобичајени у данашњој телевизијској и видео понуди и понуди разних компјутерских игрица. На савременим дечијим телевизијским програмима емитују се емисије непримереног садржаја, које су често пуне насиља и деци пружају изврнуту слику вредности. С друге стране, дечија интернет телевизија „Звонце“ најмлађима представља Дизнијеве цртане филмове, ранију продукцију непревазиђених руских цртаних и анимираних филмова, као и емисије образовног карактера.

Дечију интернет телевизију Звонце можете пратити на www.zvonce.rs.

ЗАГРЕБ

Драговић - утеха, путоказ, инспирација

У просторијама СКД „Просвјета“ у Загребу 10. децембра 2014. године представљена је књига мр Бранка Чоловића под насловом *Манастир Драговић*.

О књизи су говорили Митрополит загребачко-љубљански др Г. Порфирије, Епископ далматински Г. Фоти-

БЕОГРАД

Сарадња Светосавског звонца и портала Православие.ру

Редакцију *Светосавског звонца* у згради Српске Патријаршије у Београду посетио је јеромонах Игњатије Шестаков – сабрат Сретењског манастира из Москве, главни уредник портала Православие.ру (www.pravoslavie.ru).

У току сусрета чланова редакције *Светосавског звонца* и оца Игњатија договорена је сарадња православног портала Православие.ру и *Светосав-*

ског звонца. На иницијативу оца Игњатија, договорено је и да се цео издавачки програм *Светосавског звонца* представи на порталу, а да се такође представе и други садржаји који су у плану – као што су едукативне апликације и анимирани филмови. Сарадња ће се огледати и у размени едукативних видео и музичких материјала који ће се емитовати на дечијој интернет-телевизији „Звонце“.

Часопис *Светосавско звонце* је, слушајући и сагледавајући потребе данашње деце, захваљујући техничкој подршци ЈКП „Инфо-

је, г. Чедомир Вишњић, др Драган Дамјановић са Филозофског факултета у Загребу, и аутор. Интересовање за представљање ове књиге, из које се ишчитава не само историја ове далматинске светиње, већ сажима повест православља у Далмацији од XIV века до наших дана, било је велико. Међу многобројном публиком, промоцији су присуствовали Епископ горњокарловачки Г. Герасим, отправница послова Амбасаде Републике Србије у Загребу гђа Бо са Продановић и проф. др Милорад Пуповац.

Извор: Миштролија
зајребачко-љубљанска

КРАЉЕВО

DVD издање манастира Жиче

У манастиру Жича, у оквиру обележавања 800 година постојања, у септембру 2011. године одржан је Међународни духовно-научни симпозион о женском монаштву.

Симпозион је окупио тридесетак предавача и око три стотине гостију из Србије и иностранства. Како се каже у вести објављеној на веб-сајту манастира, уз жељу да се остави трајни траг о овом симпозиону којим је обновљено свеправославно самосазнање нашег монаштва и који је посведочио прожимање и преношење монашких искустава наших помесних Цркава, са благословом Епископа жичког Г. Јустина објављен је овај видео-запис.

Три диска у једном паковању садрже свих 25 предавања, богато илустрованих фотографијама и видео-записима. Предавања су преведена на српски језик, а титлована на грчки, руски и француски језик. Циљ издавача је да не само веродостојно пренесе оно о чему је овом приликом било речи, већ да и гледаоци

доживе лепоту и радост сусрета и искуство јединства и саборности Цркве Христове.

Извор: Манастир Жича

БЕОГРАД

Музејске тајне

У Народном музеју у Београду од 25. децембра 2014. до 4. јануара 2015. године одржава се продајна изложба уметничких, уникатних и ручних радова, са жељом да се публици у сусрет божићним празницима употпуни доживљај музејске посете и пружи могућност да изаберу поклоне за најближе у складу са празницима.

Посетиоци Народног музеја имају прилику да уживају у рељефној керамици инспирисаној српским средњовековним фреско-сликарством, ручно израђеним свескама, роковницима и албумима насталим са идејом о очувању књиге као уметничког израза, као и у радовима удружења Барабар које има за циљ очување, ревитализацију и промоцију вештина.

Извор: www.narodnimuzej.rs

ЖЕНЕВА

Васељенски Патријарх посетио ЦЕРН

У четвртак, 2. децембра 2014. г., Његова Свесветост Патријарх васељенски Вартоломеј посетио је Женеву, у Швајцарској, да би тамо одржао говор пред чувеним научницима и физичарима на позив Европске организације за нуклеарна истраживања (ЦЕРН). Тема његовог излагања, које је одржано у среду, 3. децембра, била је „Сусрет науке и религије: Према једној заједничкој визији и речнику“. Васељенског Патријарха је кроз објекте ове институције као и до највећег акцелератора честица на свету, који се налази 100 метара под земљом, водио генерални директор ЦЕРН-а и професор Емануел Це-

смелис. Основан 1954. године као мултинационални пројекат, ЦЕРН се сматра „научним срцем Европе“ и то је највећа таква институција на свету, са 1200 стално запослених. Његову Свесветост је пратио Митрополит пергамски Јован Зизјулас, који је учествовао у разговору са научницима и истраживачима.

Извор: Васељенска Патријаршија
и Информативна служба СПЦ / sijc.srb

БЕОГРАД

Нови доктор наука - Мирослав М. Поповић

Дана 24. децембра 2014. године, на Филозофском факултету Универзитета у Београду, у свечаној сали Факултета „Драгослав Срејовић“, Мирослав М. Поповић одбранио је своју докторску дисертацију под насловом „Судство у Кнежевини Србији (1838–1869)“. Чланови комисије били су професори Филозофског факултета др Радош Љушић, др Сузана Рајић (која је и ментор), др Милош Јагодић, и др Радомир Ј. Поповић, научни сарадник Историјског института.

Др Мирослав М. Поповић је рођен 1981. године у Београду, где је завршио основну школу и гимназију, и основне и магистарске студије на Филозофском факултету УБ. У току магистарских и докторских студија био је стипендиста Министарства науке, односно Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије. Радио је у Архиву Србије и Библиотеци Одељења за историју Филозофског факултета у Београду, где је и сада запослен. Положио је стручне испите за звања архивисте и библиотекара. Аутор је две монографије, двадесетак научних радова, више приказа и библиографија. Нови доктор наука своје радове објављивао је између осталих и у часопису *Теолошки погледи* (почев од 2008. године), а његове две књиге – *Српска краљица Јелена између римокатоличанства и православља* (Београд 2010) и *Фратри и јереси: духовни покрети на Западу дванаестог и тринаестог века* (Београд 2011) издао је Институт за теолошка истраживања Православног богословског факултета УБ. ■■

БРИСЕЛ

Хришћани на Истоку: има ли наде?

Семинар „Хришћани на Истоку: да ли има наде у будућност?“, који је организовао Институт Томас Мор, одржан је 2. децембра 2014. године у Краљевском међународном клубу Шато Сентан у Бриселу, у Белгији.

Како извештава Представништво Руске Православне Цркве при европским међународним институцијама, међу говорницима били су г. Бенжамен Бланшар, оснивач Добротворне фондације „СОС Хришћани Истока“; гђа Руеида Хури, председник Удружења „Хришћани Сирије за мир“; и професор Жан-Франсоа Колосимо са Православног богословског института Светог Сергија у Паризу, који је представио своју нову књигу о будућности хришћана на Блиском истоку.

Предавачи су истакли да је сваке године 150–200 милиона хришћана из целог света подвргнуто прогону и дискриминацији због своје вере и да је најтрагичније стање хришћана у Ираку и Сирији.

„Владе западних земаља обманују своје грађане; они ћуте о голготи хришћана у Сирији“ – приметила је гђа Хури у свом обраћању. „Запад је ушао у рат, очекујући да ће режими који су неспремни за то, пасти један за другим, у виду домино ефекта, као резултат 'Арапског пролећа'. Но, преузимање власти од стране исламиста само је довело до дезинтеграције држава и погоршања ситуације не само за хришћане, него и за неомиљене традиционалне гране ислама.“

Она је навела и следећу горку чињеницу: „У Хомсу, где је пре кризе живело око 60.000 хришћана, сада их има само 28 (словима: двадесет и осам душа!). Већ две и по године у Ар Раки и Јабруду хришћани су приморани да плаћају глобу од хиљаду и шесто сиријских фунти или тридесет и пет грама злата месечно за свој живот и могућност да остану хришћани. Цркве и манастири су срушени, светиње

су уништене, а сви симболи хришћанства забрањени. Блиски исток је колевка хришћанства, дом за хришћане. Ми морамо остати у својој отаџбини. Помозите нам да останемо у својој земљи. Постоји и даље будућност за нас у земљи где су наши преци живели заједно, у миру и слози са својом муслиманском браћом, већ четрнаест векова. Мир се може успоставити у Сирији. Сирија не тражи од Запада ни оружје ни новац. Сирија тражи мир“ – истакла је гђа Хури.

Током дискусије протојереј Димитрије Сизоненко, садашњи представник Руске Православне Цркве при европским међународним институцијама, рекао је да руски народ осећа солидарност са сиријским народом који пролази кроз веома тежак период у својој историји. Он је додао да помоћ коју је Царско православно палестинско друштво послало људима који живе у ратом разореној Сирији, као и иницијативе Московске Патријаршије, имају за циљ да се криза преброди и како-тако одржи хришћанско присуство на Блиском истоку.

Извор: ОСР / Информативна служба СПЦ

У ВЕНЕЦИЈИ

Заседање Православног епископског савета

Епископ аустријско-швајцарски Г. Андреј је присуствовао петом састанку Православног епископског савета за Италију и Малту, одржаном 10. децембра 2014. г. у Венецији, у седишту Грчке православне архиепископије Италије и Малте. Савет чине сви канонски православни епархијски епископи у Италији и на Малти. Састанци се одржавају два пута годишње под председништвом Митрополита ГенADIЈА (Васељенска Патријаршија).

Чланови Савета су и Архиепископ Марко (Московска Патријаршија), епископи: Андреј (Српска Патријаршија), Силуан (Румунска Патријаршија), и Антоније (Бугарска Патријаршија). Чланови савета су били јединствени у оцени да правни систем у Италији и на Малти православнима пружа изванредне могућности за унапређење мисије на овим просторима. Такође је одлучено да ће се 23. априла 2015. године у Венецији служити свеправославна Архијерејска Литургија, уз учешће свих чланова овог Православног епископског савета.

Извор: Епархија аустријско-швајцарска

СИРИЈА

Сусрет великодостојника и председника

Његова Светост Патријарх Сиријске Православне Цркве Мор Игњатије Јефрем II, заједно са Патријархом антиохијским Јованом X, јерменским православним архиепископом и Ахмедом Бадредином Хасуном, великим муфтијом Сирије, посетили су председника Сиријске Арапске Републике Башара Асада, који је уприличио пријем за хришћанске и муслиманске верске поглаваре у Сирији после конференције које је организовало сиријско Министарство за задужбине. Пријем је одржан 21. децембра 2014. г.

Патријарх Мелкитске католичке цркве Григорије Лахам и неколико муслиманских вођа и великодостојника такође су били присутни овим разговорима.

Међуверска делегација је разговарала о тренутном стању у земљи, о важности верске толеранције. Делегација је захвалила председнику Асаду на његовој подршци верским заједницама у земљи.

Извор: Информативна служба СПЦ

УАЛДЕЈИ

Имендан

Митрополита Амфилохија

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Епископ-администратор Епархије буеносаиреске и јужно-централноамеричке Српске Патријаршије, посјетио је, 5. децембра 2014, православну заједницу у бразилској држави Пернамбуко. У суботу, 6. децембра, на празник Св. Амфилохија Иконијског, Митрополит је, уз саслужење протопрезвитера-ставрофора Алексиса Пења-Алфара, пароха у Ресифеу, протопрезвитера-ставрофора Рафаела де Кеироза Сантоса, презвитера Илије Кавалканти Лиме, презвитера Жарија Карлоса, пароха у Каруаруу, домаћина игумана манастира оца Педра Сикеире и протођакона Игора Балабана, служио Литургију у манастиру Пресвете Тројице у Алдеји код Ресифеа. Манастирска црква и остале просторије су, трудом оца Педра, недавно обновљене.

Митрополит је потом посјетио парохiju Св. Јована Златоустог у Каруаруу, где је телевизија снимала и кратки интервју са Високопреосвећеним. У њему је Митрополит рекао да је дошао у Бразил да посјети свештенике наше Епархије у Бразилу – али да посјети и друге заједнице у Аргентини. Упознао је јавност са чињеницом да је претходних година, осим у Арген-

У ГЛИНИ

Страх на дан „људских права“

У свијету се 10. децембар сваке године обиљежава као Међународни дан људских права. Нажалост, као и у многим случајевима, тако и у овоме, за православне Србе у Републици Хрватској овај дан представља само још један у низу дана када су обесправљени. Дешавања у граду Глини су још само један од примјера и доказа за ту тврдњу.

Наиме „градски оци“ су на својој шестој сједници одржаној 21. октобра 2014, донијели „одлуку о мјесту полагања вијенаца и паљења свијећа на територији града Глине“. Том одлуком су забранили православном српском народу вршење парастоса, помена и полагања свијећа на мјесту гдје је до 1941. стајао Храм Рођења Пресвете Богородице. Те године у њему је почињен звјерски злочин у којем је страдало преко 1500 православних Срба из Глине, Топуског, Вргинмоста и околине, а храм је срушен до темеља. Комунистичка власт није дала дозволу за градњу храма на истом мјесту, него су исту катастарску честицу одузели Цркви и национализовали без икакве накнаде, те на њеном мјесту 1967. подигли спомен-дом. Исти тај дом 1995. градске власти су преименовале у Хрватски дом.

„Хрватски дом“ у Глини

Тим поводом, 10. децембра 2014, „Антифашистичка лига“ одржала је сједницу испред спомен-дома на којој је осуђена одлука градских власти града Глине. Мирном протесту је присуствовао мањи број вјерника глинске парохije (већина је изостала због страха) заједно са парохом костажничким протојерејем Далибором Танасићем и протојерејем глинским Слободаном Дракулићем. Своје слово на протесту изрекао је и предсједник Српског националног вијећа г. Милорад Пуповац.

Поменути учесници овог скупа су вербално нападнути и вријеђани од стране појединих суграђана који су помињали „тракторијаду“, Шешелу..., а чули су се и повици „Цигани“. За то вријеме локална полиција је стајала по страни не чинећи ништа да атак на учеснике скупа спријечи.

Након тридесетоминутног скупа сви смо се мирно разишли, док су они који су изрицали увреде на рачун жртава и присутних развили велику државну заставу испред дома и наставили са увредама на рачун православних Срба.

У Глини, 10. децембра 2014. године

прошотојереј Слободан Дракулић, парох глински

Извор: Епархија торњокарловачка

тини и Бразилу, радио и на оснивању заједница у Чилеу, Венецуели, Еквадору, Перуу, Доминиканској Републици. Митрополит је потом посјетио римокатоличког бискупа Каруаруа монсињора Бернардина Маркија и заблагодарио му за помоћ о. Жаиру и локалној православној заједници. Он и сестре бенедиктинке су примили Митрополита, свештенике и вјернике у бенедиктинском колегију Пресветог Срца Исусовог, чију цркву неколико пута мјесечно користе о. Жаиро

и православна заједница за служење Свете Литургије, с обзиром на то да ова парохija нема свој храм.

Прошотојакон Игор Балабан

УТУМАНУ

Обретене мошти Преп. Јакова

Са благословом Епископа браничевског Игнатија у манастиру Туман обретене су мошти Преп. Јакова (Арсовића), ученика Св. Владике Николаја. Свете мошти које су пронађене у целости, по древном

Школа иконописа „Одигитрија“ уписује нове ученике

Управа Школе иконописа „Одигитрија“ Епархије зворничко-тузланске у Бијељини и Управа Школе иконописа „Небеска Царица“ Епархије зворничко-тузланске у Брчком у току мјесеца јануара и фебруара 2015. године расписују конкурс за упис нових ученика.

Кандидати који конкуришу за упис у прву годину школовања дужни су да донесу мапу радова: најмање десет цртежа (теме по личном избору) и најмање пет сликаних радова по личном избору кандидата (пејзаж, мртва природа, слободна композиција и сл.). Документација и мапе са попуњеном пријавом за конкурс подносе се лично.

Контакт телефон:

065 321 053 – Кристијан Р. Кубатлија, конзерватор и рестауратор

065 858 532 – Зорана Вуковић, иконописац

065 312 055 – Гордана Пачавра, иконописац

Порфирије началствовао је Евхаристијским сабрањем у Светопрераженском храму у Загребу, а саслуживали су Архимандрит Варнава и протосинђел Венијамин из Епархије бихаћко-петровачке, Архимандрит Данило, јеромонах Дионисије из манастира Ковиљ, презвитери Марко Ногић, Душко Спасојевић, Слободан Лалић, Ђорђе Филиповић, Михајло Жикић, јерођакон Јеротеј из манастира Ковиљ и ђакони Зоран Радић и Бранимир Јокић. Током богослужења, након канона Евхаристије, Митрополит Порфирије је рукоположио у чин ђакона Петра Козакијевића, дипломираног теолога, кога је представио сабрању верних у Загребу.

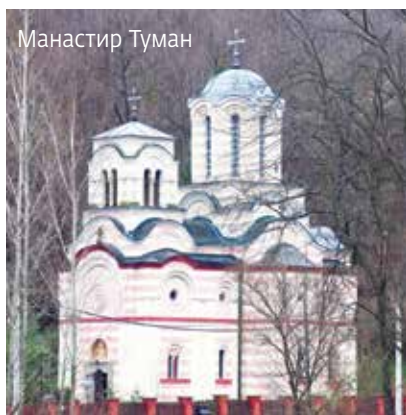
Извор: Миштролија
загребачко-љубљанска

У НОВОМ САДУ

Прослава Св. Јована Дамаскина

Радио Беседа и Школа црквеног појања при ЦО новосадској прославили су, 17. децембра 2014, свог небеског покровитеља – Преподобног Јована Дамаскина, знаменитог богослова и најзначајнијег црквеног химнографа. У новосадском Саборном храму, Светом Литургијом је началствовао протојереј-ставрофор Миливој Мијатов уз саслужење протојереја Стојана Билића, протонамесника Богољуба Остојића и других. Евхаристијском сабрању је присуствовао Епископ бачки Иринеј, који је благосиљао славски колач и жито, пожелевши успешно будуће усавршавање појаца и плодносни рад медијских делатника Радија Беседа. На Литургији је појао хор Школе појања при ЦО новосадској, под управом јерођакона Јеротеја, сабрата Светоархангелског манастира у Ковиљу.

хришћанском обичају омивене су водом и вином и положене у кивот у манастирској цркви 6. децембра 2014, покрај моштију Преподобног Зосима Туманског Синаита.

У недељу 7. децембра у манастиру Туман Владика Игнатије је служио Св. Арх. Литургију, уз саслужење бројног свештенства и монаштва. Преподобни Јаков рођен је крајем XIX века у селу Кушићи поред Ивањице. Као двоструки доктор наука, сусрео се тридесетих година XX века са Св. Владиком Николајем и богомолитељима. Задивљен чудесном вером обичног народа, напустио је дипломатску службу и постао искушеник и један од највернијих ученика и помоћника Св. Владике Николаја. Замонашен је пред почетак Другог св. рата. Истакао се као велики подвижник, молитвеник и истински сведок и проповедник покајања. Својим монашким држањем и задивљујућом скромношћу и прозорљивошћу ка Господу је привео многе. Упокојио

се, након многобројних мучења од стране послератне власти, у селу Раброво у близини Пожаревца, уочи Великог поста 1946, и по сопственом завештању сахрањен је на монашком гробљу манастира Туман код Голупца. Свете мошти су му обретење 2014. и почивају у манастирској цркви у Туману.

У МАНАСТИРУ ГРАЧАНИЦА

Посета министра културе

Министар културе Владе Србије Иван Тасовац посетио је 12. децембра 2014. манастир Грачаницу, где се сусрео са Епископом рашко-призренским Теодосијем. Владика Теодосије и министар Тасовац су разговарали о актуелним темама, посебно о стању и заштити српске културне баштине на КиМ. Састанку је присуствовао и директор Канцеларије за КиМ Марко Ђурић. Министар Тасовац посетио је, овом приликом, и манастире Пећку патријаршију и Високе Дечане.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ЗАГРЕБУ

Литургија и рукоположење

У недељу, 14. децембра 2014, Митрополит загребачко-љубљански

Славље је настављено у просто-ријама Радија Беседа где су уручене захвалнице онима који су учествовали у реализацији пројеката звучних књига ИУ Беседа.

Извор: Епархија бачка

У МАНАСТИРУ РУЈАН

Молитвено сећање на Еп. жичког Хризостома

На дан Преподобног Саве Освећеног и Светог Нектарија Битољског, 18. децембра 2014, навршило се две године од упокојења у Господу Епископа жичког Хризостома (Столића).

Тим поводом у манастиру Рујан код Ужица, где је Владика Хризостом по својој жељи сахрањен, Св. Арх. Литургију служио је Епископ топлички Арсеније, духовно чадо Владике Хризостома, уз саслужење свештенства и монаштва Епархије жичке. После Литургије у манастирској Цркви Св. великомученика Георгија служен је парастос Епископу Хризостому, а затим и помен на његовом гробу.

Ипођакон Немања Сјаловић

У БЕОГРАДУ

Свечано на сидришту Ушће

Уочи празника Св. Николаја, 18. децембра 2014, Епископ славонски Јован, по благослову Патријарха српског Иринеја и уз саслужење главног свештеника ВС јереја Слађана Влајића, извршио је освештање звона и обавио чин освећења славског жита и ломљења славског колача на броду посебне намене „Козара“, а у част Св. Николаја, кога морнари – припадници 2. речног одреда Речне флотиле Војске Србије, славе као свог заштитника. Брод „Козара“ има веома посебну исто-

рију: поринут је 15. септембра 1939, на самом почетку Другог св. рата у Линцу. Током Другог св. рата био је у саставу Дунавске флоте Трећег рајха, да би био враћен у Немачку после рата и напослетку предат Југословенској ратној морнарици. Године 1961, 29. маја, на доку код Доње Градине, стратишта и гробишта система концентрационих логора и логора смрти Јасеновац, добио је име „Козара“ у спомен надљудским страдањима народа Козаре и жртава које је он уложио у победу над нацизмом. Свечаности која је претходила освештању поред активних и пензионисаних припадника Речне флотиле присуствовали и представници Удружења Козарчана и представници преживелих логораша, као и бројни гости. Брод посебне намене БПН-30 „Козара“, данас је командни брод Речне флотиле ВС.

У РИЈЕЦИ

Храмовна слава

Св. Арх. Литургијом коју су служили Митрополит загребачко-љубљански Порфирије и Епископ горњокарловачки Герасим у Храму Св. Николаја Мирликијског у Риједи прослављена је храмовна слава ове ријечке светиње. Митрополит Порфирије се окупљенима обратио бесједом изражавајући захвалност домаћину Епископу Герасиму на његовом позиву, нагласивши да „на овим просторима гдје смо пролазили различита искушења, различите изазове, гдје су многа наша браћа напустила своја огњишта и отишла одавде, Ви знате да се можете припремити за било каква искушења једино и искључиво ако црпите снагу од Христа.“ Такође је напоменуо да је данашње вријеме дивље вријеме разуларене борбе и да у тој борби морамо опстати и бити јаки само

уз Господа и да кроз пост и Цркву Христову спасавамо своју душу.

Извор: www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

У МАТИН БРОДУ

Слава манастира

Древни манастир Рмањ у Мартин Броду свечано је и ове године прославио своју крсну славу Светог оца Николаја, Архиепископа Мирилицког Чудотворца.

Свету Арх. Литургију служио је Владика бихаћко-петровачки Атанасије уз саслужење Архимандрита Варнаве настојатеља манастира Трескавца, протонамјесника Саше Црљића, пароха дрварског, јереја Николе Аркуле, пароха крњеушког, и протођакона Николе Перковића.

На крају Литургије, Владика Атанасије је осветио славско кољиво и славски колач. Братија манастира Рмањ потрудила се да угости све госте богатом славском трпезом љубави. Целокупни овај догађај био је духовно укрељење преосталим Србима овог простора. А за најмлађе су припремљени пакетићи.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У МАНАСТИРУ ЈОВАЊА

Никољданске свечаности

Празник Св. Николаја Мирликијског, Лета Господњег 2014, нарочитом благодаћу обасјао је манастир Јовању. На предлог јовањског игумана Архимандрита Михаила (Биковића), Епископ ваљевски Милутин у навечерје Никољдана замонашио је дотадашњег искушеника Николу Бајчева, који је примивши монашки постриг добио име Марко. На Св. Арх. Литургији, на дан празника, Владика Милутин рукоположио је монаха Марка у чин јерођакона, а свом секретару јеромонаху мр Силуану (Мракићу) доделио одликовање протосињела.

„Радост Ваљевске епархије је неизмерна јер добисмо још једног војника Христовог, који ће носити тешки крст и молитвено војевати за веру Христову“, казао је Владика Милутин у свечаном часу примања јерођаконског чина монаха Марка (Бајчева).

Нарочиту лепоту трпези љубави дале су руске духовне и традиционалне песме, које су по обичају певали Архимандрит Михаило и протосинђел Силуан потпомогнути хором „Свети Серафим Саровски“ из Београда.

J. J.

Извор: Епархија ваљевска

У ХИМЕЛСТИРУ

Празник и крсна слава

На празник Светог Николаја у манастиру Успења Пресвете Богородице у Химелстиру обиљежена је крсна слава Епископа средњоевропског Сергија.

Евхаристијско сабрање предводио је Епископ врањски Пахомије, уз саслужење домаћина Владике Сергија и свештенства Епархије средњоевропске, протонамјесника Славише и Срђана Спасојевића. Литургији је присуствовао и конзул Србије у Франкфурту Бранко Радовановић и угледни гости из Франкфурта, Берлина, Нириберга итд.

Извор: Епархија средњоевропска

НА КИМ

Епископ Максим са децом

Епископ западноамерички Максим, на празник Св. Николаја Чудотворца, посетио је село Доњу Брњицу у залеђу Приштине, где је за 83 деце и ученике ОШ „Димитрије Прица“ уручио новчану помоћ и пригодне поклоне. Новац су прикупиле чланице Кола српских сестара из региона Лос Анђелеса. Основци су за госта извели пригодан програм, а Епископ Максим се интересовао за школску библиотеку и кабинет информатике у овој школи, коју похађају ђаци из суседних села Девет Југовића и Горње Брњице.

Извор: Епархија рашко-џиризенска

У МАНАСТИРУ СРЕТЕЊЕ

Евхаристијско славље

У недељу, 21. децембра 2014, Епископ жички Јустин служио је Св. Арх. Литургију у овчарском манастиру Сретење. Владика је, као што је у самој беседи верном народу рекао, дошао да, у сусрет празнику Рождества Христовог, узме благослов Сретењске светиње и њеног сестринства, које већ деценијама одржавају овај манастир. Након Архиепископске Литургије, игуманија Сретења мати Аквилина и њено сестринство уготовиле су у манастирском конаку трпезу љубави.

Извор: Епархија жичка

ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Миланка Петровић (1929-2014)

Врла хришћанка, пензионерка из Кулиноваца код Чачка, Миланка Петровић, уснула је у Господу 5. октобра 2014. године. Иза себе је оставила три ћерке: Гордану, Емилију и Стојанку, седморо унучади и петоро праунучади. Личним примером хришћанског понашања, постећи све постове, присуствовањем на свим богослужењима у чачанској цркви, а касније и у параклису Св. Козме и Дамјана у болници чачанској, Миланка ће свима остати у светлом сећању. Преминула је са осмехом на лицу, у крилу своје ћерке Гордане. На опелу почившој Миланки чинио је пет свештеника, молећи се Богу за покој њене душе.

Бог да јој душу прости!

Прошјореј-схаврофор Бранко В. Керкезовић
духовник у параклису Св. Козме и Дамјана

Прот. Лазар-Властимир Шапоња (1947-2014)

У раним јутарњим сатима 29/16. новембра 2014, изненада је престало да куца велико и племенито срце протојереја Лазара-Властимира Шапоње, пензионисаног пароха из Шида. Рођен 1947, од оца Тривуна и мајке Јане, био је ђак београдске Богословије

Св. Саве, и свештеник у Товарнику и Шидским Бановцима до 1977, када прелази у Шид где остаје до пензије. На Заупокојеној Литургији од покојника се опростио његов сабрат и саслужитељ у Шиду, Хаци Ђорђе Љ. Воларевић, који је са много емоција евоцирао успомену на велико пријатељство, исказујући најискреније сачушће протиници Младенки, синонима Зорану и Слободану и њиховим породицама. У Храму Св. оца Николаја у Шиду, опело је служио Владика сремски Василије уз саслужење преко 40 свештеника. На опелу се, у име генерације из богословије, од покојника опростио протојереј-ставрофор Сретоје Душанић, а потом је Владика Василије одао признање покојном Лазару за дугогодишњи, несебични рад на њиви Господњој.

Господе прими душу раба свога новопредстављеног протојереја Лазара у царство свога мира и сотвори му вјечнују памјат. Припреми нам пут брате у Христу, доћи ћемо и ми за тобом.

Прошјореј-схаврофор
Хаци Ђорђе Љ. Воларевић

Коста Брадић (1927-2014)

Познати српски академски сликар Коста Брадић, истакнути представник Медијале, литургијски опредељен од својих средњих година, сликао је и проповедао Православље. Упокојио се у Господу 14. децембра 2014. године. Заједно са садашњим Митрополитом Амфилохијем и епископима Иринејом (Буловићем) и Атанасијем (Јевтићем) одлазио је код Аве Јустина (Поповића) у манастир Ђелије. Имао је посебан однос и са Епископом Данилом (Крстићем) и Патријархом Павлом.

Коста Брадић је сахрањен у среду, 17. децембра, на гробљу Лешће у Београду. Опело, у Храму Св. Јована Милостивог је служио Митрополит загребачко-љубљански Порфирије са свештенством АЕМ.

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: **са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

– **Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;**

– **Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.**

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

Управа Храма Светог Симеона Мироточивог на Новом Београду у Блоку 26 издаје пословне просторе у новоизграђеном парохијском дому са обезбеђеним паркинг простором у Улици антифашистичке борбе 2А на Новом Београду.

За више информација доћи лично у Храм Светог Симеона Мироточивог на Новом Београду (Блок 26, Ул. антифашистичке борбе 2А) или позвати на телефон бр: 011 3121–908.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине**

-15%

www.eparhija.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се
на следеће часописе**
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Теолошки погледи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруцбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија